

Salla Haapaniemi & Jenni Niemimaa

VÄHITTÄISKAUPPOJEN AUKIOLOAIKOJEN SÄÄTELY JA POIKKEUSLUVAT POHJOIS-SUOMESSA

**VÄHITTÄISKAUPPOJEN AUKIOLOAIKOJEN SÄÄTELY JA POIKKEUSLUVAT
POHJOIS-SUOMESSA**

Salla Haapaniemi & Jenni Niemimaa
Opinnäytetyö
Syksy 2013
Liiketalouden koulutusohjelma
Oulun seudun ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Oulun seudun ammattikorkeakoulu
Liiketalouden koulutusohjelma, liiketoimintaosaamisen suuntautumisvaihtoehto & oikeuden ja hallinnon suuntautumisvaihtoehto

---

Tekijät: Salla Haapaniemi & Jenni Niemimaa

Opinnäytetyön nimi: Vähittäiskauppojen aukioloaikojen säätely ja poikkeusluvut Pohjois-Suomessa

Työn ohjaaja: Kaisu Kinnunen

Työn valmistumislukukausi ja -vuosi: Syksy 2013

Sivumäärä: 63+6 liitesivua

Opinnäytetyön aiheena on vähittäiskauppojen aukioloaikojen säätely ja poikkeusluvut Pohjois-Suomessa. Työ tehtiin toimeksiantona Oulun kauppakamarille, joka on elinkeinoelämän edistäjä ja hakee poikkeuslupia toimialueensa vähittäiskauppojen aukioloaikoihin. Tavoitteena oli selvittää vähittäiskauppojen aukiololainsäädännön kehitystä, poikkeuslupien myöntämistä ja Pohjois-Suomen vähittäiskauppojen edustajien näkemyksiä aukioloajoista ja poikkeusluvista. Työssä käsitellään myös venäläisten ostosmatkailua Suomessa ja venäläisten turistien merkitystä Pohjois-Suomen vähittäiskaupoille.

Tietoperustassa esitellään aluksi aukiololainsäädännön historiaa ja voimassa olevaa lainsäädäntöä sekä sen muutostarpeita. Tämän jälkeen käsitellään aukioloaikoja koskevaa poikkeuslupamenettelyä, aluehallintoviraston roolia, erilaisia poikkeuslupia, lupien hakijoita ja käsittelyä sekä ongelmakohtia. Seuraavassa luvussa käsitellään venäläisten ostosmatkailua Suomessa. Empiiriosiossa esitellään tutkimusmenetelmä, tutkimuksen toteutus ja tulokset. Pohdinnassa arvioidaan opinnäytetyöprosessia ja esitetään jatkotutkimusongelmia.

Opinnäytetyön tutkimuksessa käytettiin tilastollista tutkimusmenetelmää. Kysely osoitettiin Pohjois-Suomessa sijaitsevien vähittäiskauppojen esimiehille ja toteutettiin Webropol-ohjelman avulla 13-20.11.2013 välisenä aikana. Kysely lähetettiin yhteensä noin 350:lle esimiehelle ja vastauksia saatiin kaiken kaikkiaan 90 kappaletta. Kysely lähetettiin seuraaville alueille: Kajaani, Kalajoki, Kemi, Kemijärvi, Kempele, Kittilä, Kuhmo, Kuusamo, Oulu, Pelkosenniemi, Posio, Raahel, Ranua, Rovaniemi, Sodankylä ja Sotkamo. Osa näistä alueista kuuluu toimeksiantajan toimialueeseen ja osa on valittu, jotta alueellinen vertailu Oulun ja Lapin alueiden välillä voitiin suorittaa.

Tutkimustuloksista kävi ilmi, että voimassa olevaan aukiololainsäädäntöön ja nykyisiin aukioloaikoihin oltiin keskimäärin tyytyväisiä. Vähittäiskauppojen aukioloaikojen poikkeuslupien käsittelyyn oltiin myös tyytyväisiä, mutta poikkeuslupien myöntämisen ei katsottu olevan tasapuolista. Käsittelyn keskittämistä yhteen aluehallintovirastoon kannatettiin. Tutkimuksessa tuli esille, että vähittäiskauppojen edustajat olivat saaneet tiedon myönnetystä poikkeusluvasta vaihtelevasti ja joskus liian myöhään. Venäläisten turistien merkitys vähittäiskauppojen toiminnalle koettiin paljon suuremmaksi Lapissa kuin Oulun alueella. Oulun alueella onkin vielä paljon työtä tehtävänä, jotta venäläisiä saadaan houkutelua alueelle.

Asiasanat: vähittäiskauppa, poikkeuslupa, aukioloaika

ABSTRACT

Oulu University of Applied Sciences
Degree Programme in Business Economics, Option of Business Competence & Option of Law
and Administration

Authors: Salla Haapaniemi & Jenni Niemimaa

Title of thesis: Regulation of retail shop opening hours and exceptional permits in Northern Finland

Supervisor: Kaisu Kinnunen

Term and year when the thesis was submitted: Autumn 2013

Number of pages: 63+6 appendices

The aim of this thesis was to describe how the legislation on the opening hours of retail shops has developed and how exceptional permits regarding opening hours are granted. In addition the aim was to find out what managers of retail shops in Northern Finland think about the present opening hours and the procedure of the exceptional permits. The thesis also deals with Russian tourists as customers of retail shops in Finland and their significance for the shops in Northern Finland. The commissioner was Oulu Chamber of Commerce, an organisation that works to create a favourable operational environment for businesses and applies for regional exceptional permits on behalf of retail shops.

First, the theoretical background discusses with the history of legislation on opening hours of retail shops, the present legislation, and needs for change. After this, the theoretical background covers the process of granting exceptional permits regarding opening hours, including an introduction to the role of regional state administrative agencies, different kinds of exceptional permits, the applicants of these permits and some potential issues. The following chapter deals with Russian tourists' shopping trips in Finland. The research method, execution of the study and its results are introduced in the empirical part. Lastly, the process of this thesis and some suggestions for further studies are presented in the conclusions.

A statistical method was used to carry out this study. The survey was addressed to the managers of the retail shops in Northern Finland. It was conducted with Webropol software during 13-20 November 2013. The survey was sent out to approximately 350 managers and in total, 90 answers were received. The survey was conducted in Kajaani, Kalajoki, Kemi, Kemijärvi, Kempele, Kittilä, Kuhmo, Kuusamo, Oulu, Pelkosenniemi, Posio, Raahe, Ranua, Rovaniemi, Sodankylä and Sotkamo. Some of these areas belong to the operating region of the commissioner, and some were chosen in order to make it possible to compare results between Oulu and Lapland.

The results of the study show that respondents were content with their current opening hours and the legislation on opening hours. They were also satisfied with the exceptional permit procedure but felt that these permits were not granted impartially. They advocated the centralization of handling these permits on one regional state administrative agency. The research indicated that managers of retail shops had received information on a granted exceptional permits from varied sources and occasionally this information was received too late. The significance of Russian tourists for business was perceived much greater in Lapland than in Oulu. A lot of work still needs to be done in Oulu in order to attract Russians into the region.

Keywords: retail shop, exceptional permit, opening hour

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	6
2	VÄHITTÄISKAUPAN AUKIOLOAIKOJEN SÄÄTELY	8
2.1	Vähittäiskaupan määritelmä	8
2.2	Aukiololain historiaa 1960-luvun lopusta nykypäivään.....	8
2.3	Voimassa oleva lainsäädäntö	10
2.4	Mielipiteet aukioloajoista.....	13
2.5	Aukiololain 2§:n ja 4§:n mahdolliset muutokset	15
2.6	Aukioloajat Suomen lähialueilla	16
2.7	Aukioloaikojen vapauttaminen ja arkipyhien siirto – keskustelua mediassa	17
3	AUKIOLOAIKOJA KOSKEVA POIKKEUSLUPAMENETTELY	19
3.1	Aluehallintovirasto poikkeuslupien myöntäjänä	19
3.2	Vähittäiskauppojen aukioloaikojen poikkeusluvut	20
3.2.1	Loppiainen ja helatorstai	21
3.2.2	Pidempiaikaiset poikkeusluvut vähittäiskauppojen aukioloaikoihin	22
3.3	Poikkeuslupien hakijat	23
3.4	Poikkeuslupien käsittely	24
3.5	Kantelu poikkeuslupapäätöksestä	26
3.6	Vuosille 2013 ja 2014 myönnettyjä poikkeuslupia	27
4	VENÄLÄISTEN OSTOSMATKAILU SUOMESSA	29
5	TUTKIMUS KAUPPOJEN AUKIOLOAJOISTA JA POIKKEUSLUVISTA.....	33
5.1	Tutkimusmenetelmä ja toteutus.....	33
5.2	Tulokset.....	35
5.2.1	Vastaajien taustatiedot.....	35
5.2.2	Aukioloaikakäytännöt	38
5.2.3	Poikkeusluvut ja arkipyhien aukiolot.....	40
5.2.4	Venäläisten turistien merkitys Pohjois-Suomen vähittäiskaupoille	45
6	JOHTOPÄÄTÖKSET	50
7	POHDINTA	55
	LÄHTEET	58
	LIITTEET	64

1 JOHDANTO

Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää vähittäiskauppojen aukiololainsäädännön kehitystä ja aukioloaikojen poikkeuslupien vaikutuksia Pohjois-Suomen vähittäiskaupoissa. Tavoitteena oli myös yhdistää oikeudellinen ja markkinoinnillinen näkökulma eheäksi ja uudenlaiseksi kokonaisuudeksi, ottaen huomioon tekijöiden erilaiset koulutukselliset suuntautumisvaihtoehdot. Opinnäytetyössä pyrittiin tarkastelemaan sekä aukiololainsäädäntöä, että sen vaikutuksia kaupan alaan ja markkinoihin. Työssä käsiteltiin myös venäläisten turistien ostosmatkailua Suomessa, koska poikkeuslupien perusteina käytetään usein heidän vaikutustaan myyntiin.

Opinnäytetyö tehtiin toimeksiantona Oulun kauppakamarille, joka on elinkeinoelämän edistäjä sekä koulutus- ja kehittämispalveluiden tarjoaja. Toiminta on jäsenlähtöistä ja alueellista; Oulun kauppakamari jakautuu neljään osastoon: Kajaaniin, Kalajokilaaksoon, Koillismaahan ja Raahen. Aihe sai alkunsa toisen tekijän oltua Oulun kauppakamarilla työharjoittelussa. Aiheen tutkiminen oli Oulun kauppakamarille tärkeää, koska he halusivat tietää, miten vähittäiskaupat suhtautuvat poikkeusluvilla haettuihin aukioloaikoihin varsinkin loppiaisen osalta.

Aihe oli kiinnostava ja ajankohtainen, koska se oli ollut esillä mediassa lähiaikoina ja herättää keskustelua työnantajien ja työntekijöiden välillä. Aihetta käsiteltiin kuitenkin vain työnantajan näkökulmasta, koska kauppakamarit ovat yritysten asialla. Aihe oli siinäkin mielessä kiinnostava, että molemmat tekijöistä työskentelivät kaupan alalla opinnäytetyötä tehdessään.

Tutkimusongelmat olivat:

1. Miten vähittäiskauppojen aukiololainsäädäntö on muuttunut 60-luvun lopulta nykypäivään?
2. Millä lain sallimilla perusteilla poikkeuslupia vähittäiskauppojen aukioloaikoihin myönnetään?
3. Minkälaisia kokemuksia vähittäiskaupoilla on aukioloaikojen poikkeusluvista (erityisesti loppiaisen 2013)?
  - Minkälaisia alueellisia eroja vähittäiskaupoilla on aukioloaikojen poikkeuslupien kokemisessa Lapissa ja Oulun seudulla?
  - Ovato venäläiset turistit vaikuttaneet siihen, että vähittäiskaupat ovat hyödynneet poikkeusluvan mahdollistamia aukioloaikoja?

Opinnäytetyön tutkimusosa toteutettiin kvantitatiivista eli tilastollista menetelmää käyttäen. Kysely tehtiin Webropol-ohjelmalla ja se osoitettiin vähittäiskauppojen esimiestasolle Pohjois-Suomessa. Kysely lähetettiin seuraaville alueille: Kajaani, Kalajoki, Kemi, Kemijärvi, Kempele, Kittilä, Kuhmo, Kuusamo, Oulu, Pelkosenniemi, Posio, Raahe, Ranua, Rovaniemi, Sodankylä ja Sotkamo. Toimeksiantajan toiveesta valittiin sen toimialueen suurimmat kunnat. Lisäksi halusimme vertailla tuloksia laajemmin ja siksi tutkimme myös Lapin kuntia.

Työn tietoperustaan kuuluu laki vähittäiskaupan sekä parturi- ja kampaamoliikkeen aukioloajoista, josta käytetään tekstissä lyhennettä aukiololaki. Lisäksi hyödynnettiin hallituksen esityksiä, Kaupan liiton tutkimuksia ja selvityksiä, rajatutkimuksia, valtioneuvoston selontekoa sekä lähdehaastatteluita. Lähteinä käytettiin myös ajankohtaisia artikkeleita aiheeseen liittyen.

2 VÄHITTÄISKAUPAN AUKIOLOAIKOJEN SÄÄTELY

Suomessa kauppojen aukiolon säätely pohjautui 1700–1900 -luvuilla rikoslainsäädäntöön. Arkisin aukioloaika oli vapaa ja rajoitukset koskivatkin työntekoa ja kauppojen aukioloa sapattina. Jo vuoden 1919 niin sanotussa liikeapulaislaissa käsiteltiin työsuojelullisia asioita ja säädettiin työajoista, kesälomista ja ylityökorvauksista. 1960-luvulta lähtien aukiololainsäädäntö on mennyt kohti vapaampaa suuntaa. (Valtioneuvoston selonteko kauppojen aukioloajan laajentamisen vaikutuksista 5/2012 vp, 3.)

2.1 Vähittäiskaupan määritelmä

Vähittäiskaupalla tarkoitetaan kuluttajaa palvelevaa kauppaa, jossa kuluttajille välitetään tukkuportaiden kautta tuotteita teollisuudesta ja tuotannosta. Vähittäiskauppa voidaan jakaa kahteen osaan, joissa oman ryhmänsä muodostavat päivittäistavara- ja tavaratalokaupat, jotka ovat vähittäiskaupan suurimpia toimipaikkoja. Näiden taustalla toimivat kaupan keskusliikkeet ja ryhmittymät sekä pikatukut. Toinen osa muodostuu erikoiskaupoista, jotka ovat suunnattu kapeille tuotemarkkinoille ja ovat kooltaan usein hyvin pieniä kauppia. Erikoiskaupan taustalla toimii muun muassa tukkukauppoja, maahantuojia ja valmistajia. Ketjuun kuuluvien erikoisliikkeiden taustalta löytyy tosin myös kaupan ryhmittymien kaltaisia organisaatioita. Vähittäiskauppa rakentuu pääosin pienistä itsenäisistä myymälöistä ja Suomessa monimyymäläyhtiöitä tai ketjuja on vähän etenkin erikoiskaupassa. (Santasalo & Koskela 2008, 9.)

2.2 Aukiololain historiaa 1960-luvun lopusta nykypäivään

Vuoden 1969 lain mukaan vähittäiskaupat saivat olla auki arkipäivinä kello 8:n ja kello 20:n välisenä aikana. Lauantaisin sekä kirkollisten juhlapäivien ja itsenäisyys- ja vapunpäivän aattoina aukiolo oli sallittu kello 8:n ja 18:n välisenä aikana. (Laki vähittäiskaupan liikeajasta 435/1969 1.1 §.) Vähittäiskaupan harjoittaminen oli kiellettyä sunnuntaisin, kirkollisina juhlapäivinä, itsenäisyyspäivänä ja vapunpäivänä. Joulun, uudenvuoden, pääsiäisen, helluntain ja juhannuksen aattona vähittäiskauppa sai olla auki kello 15 asti. (Laki vähittäiskaupan liikeajasta 2 §.) Vuoden 1971 laissa vähittäiskaupan liikeajasta annetun lain muuttamisesta vaihtui lain nimike sekä laki

laajeni koskemaan myös parturi- ja kähertäjänliikkeitä (Laki vähittäiskaupan liikeajasta annetun lain muuttamisesta 919/1971).

Vuonna 1989 tulleella lakimuutoksella vapautettiin haja-asutusalueilla sijaitsevien myymälöiden, myymäläautojen ja eräiden muiden liikkeiden aukioloajat (Laki vähittäiskaupan ja eräiden työliikkeiden liikeajasta annetun lain muuttamisesta 918/1989 6 §). Vuonna 1994 tuli voimaan lakimuutos, jonka myötä vähittäiskaupan aukiolo sallittiin arkisin kello 7-20 ja lauantaina sekä itsenäisyyspäivän, uudenvuodenpäivän, pääsiäisen ja vapunpäivän aattona kello 7-18. Sunnuntai- aukiolo sallittiin kello 10–18 joulukuussa ja kuutena muuna sunnuntaina. (Laki vähittäiskaupan ja eräiden työliikkeiden liikeajasta annetun lain muuttamisesta 446/1994 1 §.) Vuonna 1997 voimaan tulleen lain myötä vähittäiskauppa sai olla auki arkipäivänä kello 7:n ja 21:n välisenä aikana ja lauantaina kello 7:n ja 18:n välisenä aikana (Laki vähittäiskaupan ja eräiden työliikkeiden liikeajasta 276/1997 1.1 §). Verrattuna vuoden 1969 lakiin, kaupat saivat siis aukaista arkipäivisin ja lauantaisin tuntia aikaisemmin ja olla arkisin tunnin pitempään auki kuin ennen.

Sunnuntaiaukioloa laajennettiin siten, että vähittäiskaupan harjoittaminen sallittiin kello 12:n ja 21:n välisenä aikana kesä-, heinä-, elo- ja joulukuussa sekä kauppa- ja teollisuusministeriön määrääminä viitenä muuna sunnuntaina (Laki vähittäiskaupan ja eräiden työliikkeiden liikeajasta 1.2 §). Vähittäiskauppaa ei saanut harjoittaa kirkollisena juhlapäivänä eikä vapunpäivänä tai itsenäisyyspäivänä. Joului- ja juhannusaattona kaupat saivat olla auki kello 13:en asti. (Laki vähittäiskaupan ja eräiden työliikkeiden liikeajasta 2 §.) Vuoden 1997 laissa annettiin lääninhallitukselle mahdollisuus sallia vähittäiskaupan aukiolo erityisistä syistä muinakin aikoina (Laki vähittäiskaupan ja eräiden työliikkeiden liikeajasta 4 §).

Vuonna 2001 voimaan astuneessa laissa ei muutettu arkipäivinä ja lauantaina sallittuja aukioloaikoja (Laki vähittäiskaupan sekä parturi- ja kampaamoliikkeen aukioloajoista 28.12.2000/1297 1.1 §). Sunnuntai- aukiolo sen sijaan laajeni siten, että alle 400 m²:n kokoiset päivittäistavarakaupat saivat olla auki sunnuntaisin ympäri vuoden. Näitä isompien myymälöiden osalta yksittäisistä sunnuntai- aukioloista luovuttiin ja aukiolo sallittiin sunnuntaisin touko- elokuussa ja marras- joulukuussa kello 12:n ja 21:n välillä. (Laki vähittäiskaupan sekä parturi- ja kampaamoliikkeen aukioloajoista 1.2 §.)

Vähittäiskaupan harjoittaminen oli kiellettyä kirkollisina juhlapäivinä, vapunpäivänä, äitienpäivänä, isänpäivänä sekä itsenäisyyspäivänä. Uudenvuodenaattona ja vapun aattona kaupat saivat olla auki kello 18:en sekä joului- ja juhannusaattona kello 13:en asti. (Laki vähittäiskaupan sekä partu-

ri- ja kampaamoliikkeen aukioloajoista 2.1 §.) Poikkeuslupien osalta uuteen lakiin lisättiin esimerkkejä erityisistä syistä, joiden nojalla lääninhallitus voi sallia vähittäiskaupan harjoittamisen myös muina päivinä (Laki vähittäiskaupan sekä parturi- ja kampaamoliikkeen aukioloajoista 3.1 §). Taulukossa 1. on havainnollistettu vähittäiskauppojen aukioloaikojen muutoksia vuodesta 1969 vuoteen 2009.

TAULUKKO 1. Vähittäiskauppojen aukioloajat vuosina 1969-2009 (lainsäädännöstä kerättynä)

	1969	1989*	1994	1997	2000	<400m ² pt	>400m ² pt ja muut
Arkipäivät	8-20	8-20	7-20	7-21	7-21	Vapaa aukiolo	7-21
Lauantai	8-18	8-18	7-18	7-18	7-18	Vapaa aukiolo	7-18
Sunnuntai	kiinni	kiinni	10-18 joulukuussa +6 muuta sunnuntaita	12-21 kesä, heinä, elokuu ja joulukuu +5 muuta sunnuntaita	<400m ² pt ympäri vuoden 12-21 >400m ² touko-elo ja marraskuu 12-21	Vapaa aukiolo	Auki 12-18 marraskuun joulukuussa isänpäivän-jouluaaton välillä 12-21

Pt tarkoittaa päivittäistavarakauppaa

*Haja-asutusalueille ja myymäläautoille vapaa aukiolo

2.3 Voimassa oleva lainsäädäntö

Vähittäiskauppojen laajennettujen aukioloaikojen säätely on ollut voimassa kohta neljän vuoden ajan. Lakimuutos on ollut merkittävä ja on heijastunut myös kaupan alan työehtosopimuksiin. Uusi laki on antanut yrityksille mahdollisuuden kokeilla laajempaa aukioloaika ja joissakin liikkeissä aukiolokokeilusta on tullut pysyvä, kun taas joissakin liikkeissä se on koettu kannattamattomaksi. (Talousvaliokunnan mietintö 7/2013 vp, 1-2.)

Lain vähittäiskaupan sekä parturi- ja kampaamoliikkeen aukioloajoista 1.1-2 §:n mukaan vähittäiskauppaa saa pitää auki arkipäivinä kello 7–21, lauantaina kello 7–18 sekä sunnuntaina kello 12–18. Marras- ja joulukuussa isänpäivän ja jouluaaton välisenä aikana vähittäiskauppaa saa harjoittaa kello 12–21 (Laki vähittäiskaupan sekä parturi- ja kampaamoliikkeen aukioloajoista 27.11.2009/945 1.2 §). Kyseinen laki ei koske muun muassa apteekkeja, alle 400m²:n kokoisia päivittäistavara-kauppoja (lukuun ottamatta juhlapyhä), kioskikauppaa, bensiini- ja huoltoasemia ja myymäläautoja ja muuta liikkuvaa kauppaa (Laki vähittäiskaupan sekä parturi- ja kampaamoliikkeen aukioloajoista 5 §).

Vähittäiskauppa ei saa olla auki kirkollisena juhlapäivänä, vapunpäivänä, äitienpäivänä, isänpäivänä eikä itsenäisyyspäivänä. Lisäksi uudenvuodenaattona ja vapun aattona vähittäiskauppa tulee sulkea kello 18. Muutoksena edelliseen lakiin tuli jouluaaton ja juhannusaaton kello 12:n sulkemisaika, joka aikaisemmin oli kello 13. (Laki vähittäiskaupan sekä parturi- ja kampaamoliikkeen aukioloajoista 2.1 §). Päivittäistavara-kaupat, jotka ovat alle 400m²:n kokoisia saavat harjoittaa liiketoimintaa enintään 4 tunnin ajan kello 8-18 viimeisenä kirkollisena juhlapyhänä, jos ne sattuvat olemaan peräkkäisinä päivinä (Laki vähittäiskaupan sekä parturi- ja kampaamoliikkeen aukioloajoista 2.2 §). Kirkollisiksi juhlapäiviksi lasketaan kirkkolain mukaan uudenvuodenpäivä, loppiainen, pitkäperjantai, pääsiäispäivä, toinen pääsiäispäivä, helatorstai, helluntai, juhannuspäivä, pyhäinpäivä, joulupäivä ja toinen joulupäivä (Kirkkolaki 26.11.1993/1054 4:3.1 §). Taulukossa 2. on havainnollistettu kioskien, huoltoasemien, alle 400 m² päivittäistavara-myymlöiden ja yli 400 m² päivittäistavara-myymlöiden yksityiskohtaiset aukioloajat (Kaupan liitto 2011a, hakupäivä 20.9.2013).

TAULUKKO 2. Taulukko säädöksistä (Kaupan liitto 2011a, hakupäivä 20.9.2013)

	Kioskit enintään 100m ²	Huoltoasemat pt enintään 400m ²	Pt-myymälät enintään 400m ²	Pt myymälät >400m ² Muut myymälät
Sunnuntait	Vapaa aukiolo	Vapaa aukiolo	Vapaa aukiolo	Auki 12–18 marras-joulukuussa 12-21 isänpäivän ja jouluaton välisenä aikana
Juhlapäivät	Vapaa aukiolo	Vapaa aukiolo	Kiinni; kaksoispyhä 4 tuntia 8-18	Kiinni
Aatot	Vapaa aukiolo	Vapaa aukiolo		
-joulu ja juhannus -31.12. ja 30.4.			-kiinni klo 12 -kiinni klo 18	-kiinni klo 12 -kiinni klo 18
Lauantait	Vapaa aukiolo	Vapaa aukiolo	Vapaa aukiolo	Auki 7-18
Arkipäivät	Vapaa aukiolo	Vapaa aukiolo	Vapaa aukiolo	Auki 7-21

Pt tarkoittaa päivittäistavarakauppaa

Kuluttajien näkökulmasta laajennettu aukioloaika on yleensä ottaen ollut positiivinen asia. On kuitenkin käynyt ilmi, että aukioloaikojen epäyhdenmukaisuus aiheuttaa sekaannusta. Valtioneuvoston selonteossa viitataan Kaupan liiton kyselyyn, jonka mukaan vuosina 2010 ja 2011 kuluttajista 90 prosenttia oli käynyt sunnuntaina kaupassa ja heistä 63 prosenttia koki sunnuntaiaukiolojen helpottaneen arjen järjestelyjä. Kolme neljästä kuluttajasta pitää uutta aukiololakia parempana kuin aikaisempaa. (VNS 5/2012, 30.) Useat kaupat eivät hyödynnä maksimiaukioloaikkaa täysin, vaan pitävät ovensa auki oman kannattavuutensa rajoilla, lain sallimina aikoina. (TaVM 7/2013 vp, 2.)

Lain mukaan aluehallintovirasto voi erityisestä syystä myöntää luvan vähittäiskaupan aukioloon myös muina kuin laissa säädettyinä aikoina. Tällainen erityinen syy voi olla esimerkiksi liikkeen sijaintiin, matkailuun, yleisötapahtumaan tai vastaavaan olosuhteeseen liittyvä seikka, jolloin palvelujen kysyntä on normaalista poikkeava. Lupa voi olla joko määräaikainen tai toistaiseksi voimassa oleva. (Laki vähittäiskaupan sekä parturi- ja kampaamoliikkeen aukioloajoista 3.1 §.) Talousvaliokunnan asiantuntijoiden keskuudessa, johon kuuluu muun muassa ammattiliiton, kaupapakamarin ja kauppakeskuksien edustajia sekä kauppiaita, on noussut esiin kysymys aukioloai-

kojen poikkeuslupien myöntämismenettelyn tarkoituksenmukaisuudesta, jossa hakuprosessi aiheuttaa suhteettoman raskaan hallinnollisen taakan. Arvostelua on esitetty myös myöntämisperusteiden yksityiskohtien puutteesta sekä siitä, että käytännöt ovat erilaisia eri puolilla maata. (TaVM 7/2013 vp, 3.)

Uudistuksena edelliseen lakiin tuli 4 §, jonka mukaan elinkeinonharjoittajalla on oikeus pitää kauppakeskuksessa tai vastaavassa myymäläkeskityksessä sijaitsevan liikkeensä suljettuna, eikä häntä voida velvoittaa sopimuksella tai muulla vastaavalla pitämään liikettään avoinna kaikkina viikonpäivinä. Tästä voidaan poiketa, jos avoinna pitäminen on kauppakeskuksen tai myymäläkeskityksen kannalta välttämätöntä ja se on elinkeinonharjoittajalle kohtuullista. (Laki vähittäiskaupan sekä parturi- ja kampaamoliikkeen aukioloajoista 4.1 §.)

Laissa on siis säädetty yrittäjien oikeudesta viikoittaiseen vapaapäivään kauppakeskuksessa tai vastaavassa kauppakeskityksessä toimiessaan. Kuitenkin kuluttajatutkimuskeskuksen selvityksen mukaan vapaapäiväoikeutta ei käytetä täydellisesti lain tarkoittamalla tavalla, mikä heikentää pienyrittäjien jaksamista. Pienyrittäjien mukaan sunnuntaiaukiolo on ollut pääosin kannattamaton. (Kuluttajatutkimuskeskus 2011, hakupäivä 18.10.2013.) Talousvaliokunnan mukaan laki ei ole toteutunut halutulla tavalla, joten se vaatii hallitusta ryhtymään toimiin pienyrittäjien aseman parantamiseksi kauppakeskuksissa (TaVM 7/2013 vp, 4).

2.4 Mielenpiteet aukioloajoista

Kaupan liiton jäsenkyselyyn, joka tehtiin loppuvuodesta 2010 vähittäiskaupan paneelille, vastasi 182 yritystä, joista 61 prosenttia oli kokeillut uusia aukioloaikoja. Vain 9 prosenttia aukioloaikaan muuttaneista oli palannut alkuperäisiin aukioloaikoihinsa. Viidesosalla oli vaikeuksia saada työvoimaa aukioloaikojen muuttamisen jälkeen. Niistä yrityksistä, jotka ovat muuttaneet aukioloaikaan, 34 prosentin mukaan yrityksen kannattavuus on heikentynyt, kun taas 47 prosentin mukaan se on pysynyt samana ja 19 prosenttia kokee, että kannattavuus on noussut. Vaikka uudet aukioloajat eivät olisi kannattavia, yritykset haluavat silti vastata muiden kilpailuun sekä palvella asiakkaita. Joissain tapauksissa liikepaikan vuokraehdot ovat olleet syynä pidennettyyn aukioloaikaan. (Kaupan liitto 2011a, hakupäivä 20.9.2013.) Valtioneuvoston selonteossa viitataan vuonna 2012 tehtyyn tutkimukseen, jonka mukaan 70 prosenttia kaupoista on yleensä ottaen auki seitsemänä päivänä viikossa (VNS 5/2012 vp, 12).

Kauppakeskuksessa toimivista yrittäjistä noin kolmanneksen mukaan heillä ei ole mahdollisuutta viikoittaiseen vapaapäivään. Syy tähän liittyy kauppakeskussääntöihin ja vuokrasopimuksen ehtoihin, jotka velvoittavat olemaan auki joka päivä. (Suomen yrittäjät & Erikoiskaupan liitto ry 2012, hakupäivä 18.10.2013.) Vuonna 2011 tehdyn selvityksen mukaan reilusti yli puolet kauppakeskuksessa toimivista yrittäjistä oli sitä mieltä, että laajentunut aukioloaika on heikentänyt heidän jaksamistaan. Yleisimmin yrittäjävetoisissa myymälöissä yrittäjät päättivät itse aukioloajastaan. Toiseksi tärkein päätöksentekomekanismi oli kauppakeskuksessa yhteisesti päätetty yhtenäinen aukioloaika. Kolmanneksi tärkein päätöksentekotapa oli kauppakeskusjohdon ja vuokrasopimuksen määrittelemät aukioloajat. Myymäläpäälliköiden johtamat myymälät perustivat aukioloaikansa kauppakeskuksissa päätettyihin aukioloaikoihin ja ketju- ja kauppakeskusjohdon päätöksiin. (Kuluttajatutkimuskeskus 2011, hakupäivä 18.10.2013.)

Kauppakeskusjohdolla ja kauppakeskuksissa toimivilla yrityksillä (yrittäjät, myymäläpäälliköt ja ketjujohto) on eriävät mielipiteet sen suhteen, onko kannattavaa pitää myymälöitä auki kaikkina viikonpäivinä. Yli puolet kauppakeskusjohdosta on sitä mieltä, että kauppakeskuksen aukiolo kaikkina viikonpäivinä on kannattavaa, kun taas suuri osa yrittäjistä, myymäläpäälliköistä ja ketjujohdosta kokee sen olevan kannattamatonta. Hieman alle puolet kauppakeskusyrittäjistä kertoo vedonneensa aukiololain 4 §:ään poiketakseen kauppakeskuksen aukioloajoista. (Kuluttajatutkimuskeskus 2011, hakupäivä 18.10.2013.)

Valtioneuvoston selonteossa viitataan Palvelualojen ammattiliiton kaupan luottamushenkilöille tekemään tutkimukseen, jonka mukaan aukiolojen laajentumisella on ollut negatiivisia vaikutuksia työn ja perhe-elämän yhteensovittamiseen. Myös työturvallisuus ja kulkuyhteydet ovat tuottaneet ongelmia. Aukioloaikojen laajentuminen ei ole luottamushenkilöiden mukaan tuonut kokoaikatyötä vaan lisätunnit ovat jakautuneet useammalle työntekijälle. (VNS 5/2012, 18-19.) Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta pitää kuitenkin tärkeänä työsuomalain noudattamista niin, että lisätyötunteja tarjotaan ensisijaisesti ennestään osa-aikaisessa työsuhteessa oleville työntekijöille (Työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan lausunto 2/2013 vp, 4).

Yksi näkökulma aukiololainsäädäntöön voi olla myös sellainen, että tulevaisuudessa vähittäiskauppojen aukioloajat ovat vähemmän merkittäviä. Suomalaiset ovat enenevässä määrin siirtymässä ostamaan tuotteita verkkokaupoista, jotka palvelevat asiakkaita ympäri vuorokauden vuoden jokaisena päivänä. Niin kutsuttujen kivijalkakauppojen aukioloajat eivät välttämättä enää rajoita kuluttajien ostomahdollisuuksia, he voivat hakea asiantuntevaa palvelua vähittäiskaupoilta, mutta hankkia tuotteen verkkokaupasta.

Vuonna 2012 suomalaiset käyttivät verkkokauppoihin rahaa 9,65 miljardia euroa, joista palveluihin 5,5 miljardia, tavaroihin 4,0 miljardia ja sisällön lataamiseen miljoona euroa. Vähittäiskaupan osuus tavaroista oli 3,0 miljardia euroa vuonna 2012. Alkuvuodesta 2013 vähittäiskaupan osuus oli jo 1,5 miljardia euroa, joka on 8,7 prosenttia enemmän verrattuna samaan ajanjaksoon edellisvuonna (tammikuu-kesäkuu). (Kaupan liitto 2013d, hakupäivä 29.10.2013.) Kaupan liiton uusimman joulukyselyn mukaan jopa neljännes kuluttajista aikoo ostaa joululahjoja verkkokaupasta ja viidesosa heistä aikoo lisätä kulutustaan. Lisäksi 40 prosenttia verkko-ostoksista tehdään ulkomaisissa verkkokaupoissa. (Kaupan liitto 2013a, hakupäivä 5.12.2013.)

Vaikka suomalaiset käyttävät rahaa verkkokauppoihin joka vuosi yhä enemmän, tilastokeskuksen uusimman (lokakuu 2013) kuluttajabarometrin mukaan kuluttajien luottamus talouteen on heikentynyt ja on pitkällä aikavälillä heikompi kuin keskimäärin. Tämä tarkoittaa sitä, että kuluttajat suhtautuvat pessimistisesti Suomen talouden tulevaisuuteen sekä työttömyyskehitykseen. Kolmasosa tilastokeskuksen kuluttajabarometriin osallistuneista uskoi kuitenkin tilanteen paranevan seuraavan vuoden aikana, kun taas yhtä usea uskoi talouden huononevan. Omaan talouteensa luotti neljäsosa kuluttajista ja 14 prosenttia uskoi taloutensa huononevan vuoden kuluessa. Nämä kaikki vaikuttavat kuluttajien ostopäätöksiin, jolloin kestopavaroita ei välttämättä hankita niin usein. Tästä johtuen vain 37 prosenttia ajatteli kestopavaroitten ostamista järkevänä päätöksenä. (Suomen virallinen tilasto SVT 2013a, hakupäivä 30.10.2013.)

2.5 Aukiololain 2§:n ja 4§:n mahdolliset muutokset

Kokoomuksen 17 kansanedustajaa sekä sosiaalidemokraattien yksi kansanedustaja ovat allekirjoittaneet lakialoitteen vähittäiskaupan sekä parturi- ja kampaamoliikkeen aukioloajoista annetun lain 2 §:n muuttamisesta. Lakialoitteessa halutaan muuttaa voimassa olevaa lakia siltä osin, että ammattimaista vähittäiskauppaa tai parturi- ja kampaamoliikettä saisi harjoittaa loppiaisena, helatorstaina sekä helluntaina, eikä näille päiville tarvitsisi hakea poikkeuslupia aukioloon. Aloitetta perustellaan muun muassa poikkeusluvan hallinnollisella taakalla, sekä sillä, että luvan saaminen on epävarmaa, jolloin ennakkomarkkinointi kärsii. Aloitteessa nojataan myös TAK Oy:n rajatutkimukseen ja venäläisten tuomaan rahavirtaan sekä työllisyysvaikutuksiin. Vapaita aukioloaikoja rajoittavia säädöksiä purkamalla ja keventämällä erityislupabyrokratiaa venäläisten suosimilta ostospäiviltä uskotaan, että Suomeen tulee enemmän venäläisiä turisteja. (Lakialoite 44/2013 vp.)

Tällä hetkellä käsitellään myös aukiololain 4 §:n muuttamista. Kyseisessä lainkohdassa säädetään kauppakeskuksessa tai vastaavassa myymäläkeskityksessä toimivan elinkeinonharjoittajan oikeudesta pitää liikkeensä suljettuna. Säännöstä halutaan muuttaa siten, että tällaisilla elinkeinonharjoittajilla olisi oikeus pitää liike suljettuna yhtenä viikonpäivänä tapauskohtaisten edellytysten täytymisestä riippumatta. Nykyinen säädös mahdollistaa sopimusvapauden ja on näin ollen tulkinnanvarainen. Luonnos hallituksen esitykseksi aukiololain 4 §:n muuttamisesta perustuu valtioneuvoston selontekoon, jossa ilmeni, että yrittäjän oikeutta viikoittaiseen vapaapäivään ei käytetä täysin lain tarkoittamalla tavalla ja tästä on seurannut, että pienyrittäjien jaksaminen on heikentynyt. Selonteon mukaan tähän epäkohtaan on johtanut sopimusvapaus ja osapuolten epätasa-arvoinen neuvotteluasema. Valtioneuvoston selonteossa edellytettiin, että hallituksen täytyy ryhtyä toimiin pienyrittäjien aseman parantamiseksi kauppakeskuksissa. Hallituksen esityksessä halutaan poistaa voimassa olevan säännöksen tulkinnanvaraisuus. Tällä hetkellä hallituksen esityksen luonnos on lausuntokierroksella. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2013, hakupäivä 31.10.2013.)

2.6 Aukioloajat Suomen lähialueilla

Naapurimaassamme Ruotsissa kauppojen aukioloajat vapautettiin kokonaan jo vuonna 1972, silti viikkoa kohden kaupat ovat siellä avoinna suunnilleen yhtä monta tuntia kuin Suomessa. Suurimmat päivittäistavarakaupatkaan eivät yleensä ole arkisin yhtä pitkään auki kuin Suomessa. Kuitenkin yli puolet liikkeistä on auki sunnuntaisin, etenkin pienet lähikaupat. Sunnuntaisin lähes kaikki kaupunkialueella sijaitsevat kaupat ovat auki. Arkisin Norjassa kaupoilla ei ole aukioloaikarajoituksia. Periaatteessa sunnuntaikauppaa ei Norjassa käydä, muuten kuin kolmena perättäisenä sunnuntaina ennen joulua. (Hallituksen esitys 84/2009 vp, 4.)

Tanskassa kaupat saavat olla auki vuorokauden ympäri maanantaista kello 6:sta lauantaihin kello 17:ään asti. Sunnuntaisin kaupat saavat olla auki joka kuukauden ensimmäisenä sunnuntaina ja kaikkina joulukuun sunnuntaina kello 10–17. Lisäksi kaupat saavat olla auki kuutena muuna sunnuntaina. Tanskassa on myös säädetty, että päivittäistavarakaupat joiden liikevaihto on alle 29,8 miljoonaa kruunua (vajaa 4 miljoonaa euroa), voivat olla vapaasti auki. (HE 84/2009 vp, 4.)

Virossa kauppa voi itse päättää aukioloajoistaan, sillä siellä ei ole kauppvoja koskevaa aukiololainsäädäntöä. Virossa aukioloaikoja koskevista säännöksistä päätetään kunnallisesti. Liettuassa ja Latviassa ei myöskään säännellä aukioloaikoja. Yleisesti EU-maissa ollaan menossa kohti

vapaampia aukioloaikoja. Euroopan unionin alueella kauppojen aukioloaikasäännöksiä ei ole yhtenäistetty. (HE 84/2009 vp, 4.)

2.7 Aukioloaikojen vapauttaminen ja arkipyhien siirto – keskustelua mediassa

Keskuskauppakamarin toimitusjohtaja Risto E. J. Penttilä vaatii kauppojen aukioloaikojen täydellistä vapauttamista, minkä hän perustelee työllisyysvaikutuksilla sekä sillä, että naapurimaissamme (Baltian maat, Venäjä ja Ruotsi) kauppojen aukioloajat ovat myös vapautettu. Keskuskauppakamarin kanta on, että aukioloaikojen sääntely ei ole enää nykyaikaa ja aukiolorajoitukset estävät kasvua etenkin kauppa- ja palvelusektorilla. (Yle 2013c, hakupäivä 15.10.2013.) Etelä-Karjalan kauppakamarin toimitusjohtaja Mika Peltosen mukaan nykylainsäädäntö nojaa aikaan, jolloin venäläismatkailijat alkoivat tehdä ostosmatkoja Suomeen. Nykyään aukiolorajoitukset ovat esteenä matkailun kasvulle ja kehitykselle. (Talouselämä 2013, hakupäivä 15.10.2013.)

Aukioloaikojen vapauttaminen olisi myös työturvallisuuteen vaikuttava asiahaara. Jo nyt voimassa olevan lainsäädännön aikana suuri osa työntekijöistä kokee laajennetut aukioloajat työturvallisuutta vaarantavana tekijänä. Kuitenkin kaupan sijainti ja kyseisen alueen yleinen levottomuus vaikuttavat aukioloaikoja enemmän koettuun turvallisuuteen. Ryöstöt tapahtuvat yleisimmin viimeisen aukiolotunnin aikana, riippumatta kellonajasta. (VNS 5/2012 vp, 25.) Talousvaliokunta haluaakin hallitukselta tutkimustietoa, jotta turvallisuuteen voidaan vaikuttaa esimerkiksi rikoslainsäädännöllä (TaVM 7/2013vp, 2).

Arkipyhien siirtämisestä on ollut keskustelua mediassa kuluneen vuoden aikana ja tällä hetkellä tilanne on se, että asiassa odotetaan vielä työmarkkinaratkaisun valmistumista. Arkipyhäasiassa on kolme ratkaisuvaihtoehtoa, jotka ovat: arkipyhät pysyvät muuttumattomina, ne muuttuvat työpäiviksi nykyisillä paikoillaan tai ne siirretään lauantaille. Aiheesta ei ole käyty vielä keskustelua työmarkkinaosapuolten ja kirkon kesken, eikä kirkon sisällä virallisesti. Kirkon kanta on, kirkkohallituksen kansliapäällikön Jukka Keskitalon mukaan, että arkipyhiä ei pitäisi siirtää, jo senkin takia, että ihmiset tarvitsevat vaihtelua normaalin viikkorytmin keskelle. Kirkon kansliapäällikkö Keskitalo tiivistää asian: "Kirkon pääperustelu on tässä tavallaan ihmisten suojeleminen, kun se puolustaa näiden kirkollisten juhlapyhien säilyttämistä yleisinä vapaapäivinä". (Kauppalehti 2013, hakupäivä 21.10.2013.) Evankelis-luterilaisen kirkon arkkipiispa Kari Mäkinen on sitä mieltä, että arkipyhien siirto vähentää pyhien merkitystä ja näin ollen vastustaa niiden siirtoa lauantaille (Yle 2013a, hakupäivä 21.10.2013).

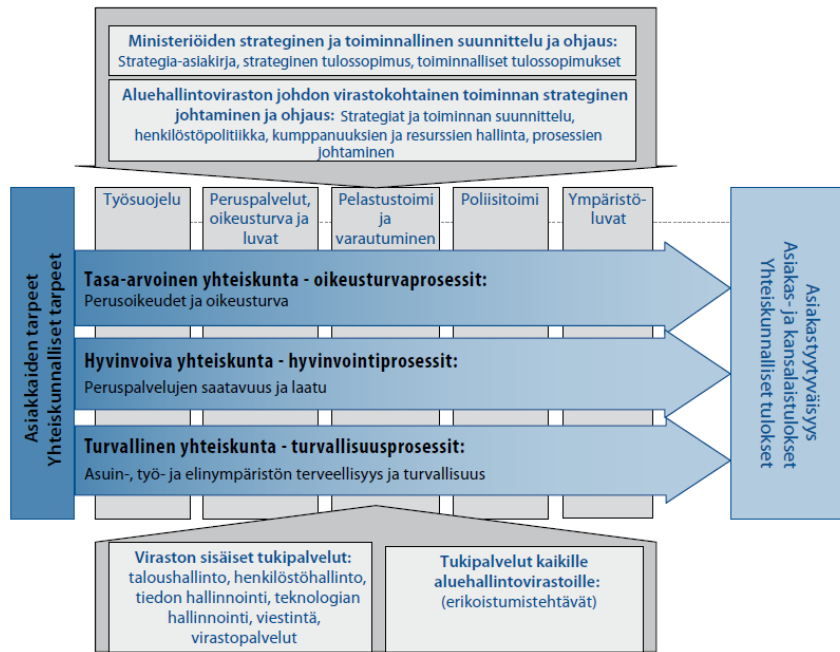

3 AUKIOLOAIKOJA KOSKEVA POIKKEUSLUPAMENETTELY

Poikkeuslupien myöntäminen vähittäiskauppojen aukioloaikoihin kuului ennen kauppa- ja teollisuusministeriölle, kunnes vuonna 1994 niiden käsittely siirrettiin silloisiin lääninhallituksiin. Arvioitiin, että alueelliset näkökohdat voitaisiin ottaa ratkaisuisissa paremmin huomioon, kun niitä käsitellään paikallisesti. (VNS 5/2012, 5.) Vuonna 2010 poikkeuslupien käsittely siirtyi paikallisille Aluehallintovirastoille (Laki valtion aluehallinnon uudistamista koskevan lainsäädännön voimaantulosta 20.11.2009/903). Kuitenkin tällä hetkellä käydään keskustelua siitä, että pitäisikö lupien käsittely siirtää keskitetysti yhteen aluehallintovirastoon, jotta myöntämisperusteet olisivat tasapuoliset koko maassa.

3.1 Aluehallintovirasto poikkeuslupien myöntäjänä

Aluehallintoviraston (AVI) tehtävänä on alueellisen yhdenvertaisuuden toteuttaminen, edistäen oikeusturvaa, turvallisuutta ja hyvinvointia. Virastolla on tehtäviä kahdeksan eri ministeriön toimialoilta. Kukin aluehallintovirasto hoitaa oman toimialueensa tehtäviä, mutta on myös tehtäviä, jotka kuuluvat vain tietyille aluehallintovirastoille tai ne hoidetaan keskitetysti, kuten esimerkiksi Pohjois-Suomen AVI hoitaa ympäristö- ja vesilupa-asiat, työsuojelun sekä poliisin vastuualueiden asiat Lapin AVI:n osalta. Aluehallintoviraston ydinprosessit voidaan jakaa oikeusturva-, hyvinvointi- ja turvallisuusprosesseihin, kuten kuvioista 1. käy ilmi. (Valtiovarainministeriö 2011, 13–14, 38.)

KUVIO 1. Aluehallintovirastojen ydinprosessit (Valtiovarainministeriö 2011, 14)

Poikkeuslupien käsittely on aluehallintovirastokokonaisuudessa suhteellisen pieni tehtävä, johon käytetään kaikissa aluehallintovirastoissa yhteensä noin yhden henkilötyövuoden verran työpainosta (Aluehallintovirasto 2013b, hakupäivä 2.12.2013). Pohjois-Suomen aluehallintovirastossa poikkeuslupa-asioita käsitellään elinkeinovalvontayksikössä, jossa hakemus tulee aluksi vireille kirjaamoon ja lähetetään sieltä eteenpäin vastuualueille. Esittelijä katsoo hakemuksen läpi ja tarvittaessa pyytää täydennystä. Esittelijä ja ratkaisija keskustelevat perusteluista ja laissa vaadittujen erityisten syiden täyttymisestä. Tämän jälkeen päätöstä harkitaan ja jos edellytykset täyttyvät, niin päätös on myönteinen. Päätös lähetetään hakemuksen vireille panijalle, mukanaan valitusosoitus hallinto-oikeuteen. Poikkeuslupan hakijan vastuulle jää asiasta tiedottaminen, mutta isoimmista luvista aluehallintoviraston viestintäpäällikkö voi olla yhteydessä lehdistöön. (Kärkkäinen 24.9.2013, haastattelu.)

3.2 Vähittäiskauppojen aukioloaikojen poikkeusluvut

Kuten luvussa 2.2 mainitsimme, poikkeusluvista säädetään aukiololain 3 §:ssä. Vuoden 2000 hallituksen esityksessä (49/2000) täsmennetään esimerkkejä erityisistä syistä poikkeuslupan myöntämiseksi. Liike voi sijaita haja-asutusalueella, vaikka kuuluukin asemakaava-alueeseen ja sillä voi olla tarvetta elintarvikkeiden ja muiden päivittäistavaroiden myyntiin niin sanottuina kak-

soispyhinä. Tarve laajempaan aukioloaikaan voi olla myös valtakunnan raja-alueilla kilpailullisista syistä. Sesonkiaikoina taajamien kautta kulkevien ja matkailualueilla yöpyvien turistien palveleminen voi edellyttää laajempia aukioloaikoja. Silloin vähittäiskaupat voivat esimerkiksi avata säädettyä aikaisemmin tai palvella matkailijoita sunnuntaisin. (HE 49/2000 vp.)

Aukiololain 3 §:ssä mainittuja tapahtumia voivat olla esimerkiksi messut ja näyttelyt, urheilu- ja taidetapahtumat sekä kuluttajien kiinnostusta herättävät liikkeen avajaiset. Hetkellisesti kulutuskysyntää lisäävät tekijät sekä tilanteet, joissa vähittäiskauppa joutuisi kilpailijoitaan huonompaan asemaan voivat olla erityisiä syitä poikkeusluvulle. Lupien myöntäminen täytyy olla tasapuolista ja liikkeiden keskinäistä kilpailuasemaa vääristämätöntä. Kun kyseessä on esimerkiksi yleisötapahtuma, tulee kaikille tapahtuman vaikutusalueella oleville liikkeille myöntää lupa näiden niin halutessa. (HE 49/2000 vp.)

3.2.1 Loppiainen ja helatorstai

Loppiainen on kristillinen juhlapyhä, jota vietetään kuudentena päivänä tammikuuta. Loppiainen on vapaapäivä useimmilla työpaikoilla ja näin ollen myös kaupat ovat silloin pääsääntöisesti kiinni. Loppiaisen merkitys evankelis-luterilaisen kirkon mukaan on Jeesuksen syntymä- tai kastejuhla. Loppiaista vietettiin vuosina 1973–1992 lauantaina, kunnes se palautettiin alkuperäiselle päivälleen. (Suomen evankelis-luterilainen kirkko 2013b, hakupäivä 8.10.2013.) Suomen kielen sana loppiainen viittaa joulun ajan loppumiseen, minkälaiseksi se myös Suomessa arkisemmin mielletään. Valtioneuvoston selonteossa viitataan Kaupan liiton kyselyyn, jonka mukaan kuluttajista 72 prosenttia arvioi, että kauppojen pitäisi itse voida päättää loppiaisen aukiolosta (VNS 5/2012, 30).

Helatorstaita vietetään 40 päivää pääsiäisen jälkeen Jeesuksen taivaanastumisen muistoksi. Helatorstain ajankohta vaihtelee pääsiäisen mukaan, useimmiten se on kuitenkin toukokuussa. Helatorstai, kuten loppiainenkin, oli siirrettynä lauantaille kahdenkymmenen vuoden ajan. (Suomen evankelis-luterilainen kirkko 2013a, hakupäivä 8.10.2013.)

Pohjois-Suomen aluehallintoviraston toimialueella on haettu vähittäiskaupan aukioloaikaa koskevaa poikkeuslupaa loppiaiselle vasta parin viime vuoden ajan ja helatorstaille ensimmäistä kertaa vuonna 2013. Yleensä poikkeuslupia haetaan yleisötapahtumille ja messuille, mutta lähivuosina niitä on alettu hakea myös kirkollisille juhlapyhille Oulun kauppakamarin ryhdyttyä hakijaksi. (Kärkkäinen 24.9.2013, haastattelu). Oulun kauppakamari hakee poikkeuslupia koko toimialueelleen perustuen kauppakamarilakiin, missä mainitaan, että kauppakamarien tulee kehittää toimin-

ta-alueensa elinkeinoelämän toimintaedellytyksiä (Kauppakamarilaki 1.11.2002/878 1.1 §). Helatorstaille 2013 ei myönnetty Oulun kauppakamarin toimialueelle poikkeuslupaa, koska Aluehallintovirastolle ei esitetty riittäviä perusteluita eikä sellaisia matkailullisia syitä, että olisi ollut perusteltua myöntää poikkeuslupaa. Vuoden 2012 loppiaisena vain Oulun alueen vähittäiskaupat saivat pitää ovensa auki kuluttajille, vaikka poikkeuslupaa haettiin koko Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun maakuntien alueille. (Kärkkäinen 24.9.2013, haastattelu.) Vuoden 2013 loppiaiselle Oulun kauppakamarin hakema poikkeuslupa myönnettiin Oulun, Kajaanin, Kuusamon ja Kuhmon kaupunkien sekä Sotkamon, Hyrynsalmen, Suomussalmen ja Puolangan kuntien alueelle (Kaupan liitto 2012a, hakupäivä 8.10.2013).

3.2.2 Pidempiaikaiset poikkeusluvut vähittäiskauppojen aukioloaikoihin

Poikkeuslupia voidaan myöntää myös pidemmälle ajalle, esimerkiksi sellaisille alueille joissa turismi vaikuttaa merkittävästi alueen elinkeinoelämään. Lapissa raja-alueen kaupoilla ja Napapiirillä on ollut jo vuosia poikkeusluvilla laajempi aukiolo, joka myönnetään neljän vuoden määräajalle. Nämä luvat perustuvat matkailullisiin sekä kilpailullisiin syihin (Ruotsissa vapaat aukioloajat). (VNS 5/2012, 28.) Torniossa, Ylitorniossa, Kolarissa, Muoniossa, Enontekiöllä, Inarissa, Utsjoella ja Sallassa liikkeet saavat olla auki vuoden jokaisena päivänä (Lämsä 19.9.2013, sähköpostiviesti).

Pohjois-Suomessa Kuusamon keskustan ja Rukan matkailualueille sekä yhdelle Vuokatin alueen päivittäistavaraliikkeelle on myönnetty vuoden määräaikaista lupia kirkollisiksi juhlapäiviksi ja lauantaisiksi kello 18–21. Lisäksi Etelä-Suomessa on myönnetty pitempiaikaisia poikkeuslupia esimerkiksi Helsinki-Vantaan lentoasemalle (24h) ja Nuijamaalle (juhlapyhät). Etelä-Suomen poikkeusluvut ovat pääsääntöisesti voimassa kolme vuotta. (VNS 5/2012, 28.)

Lupien kestot voivat vaihdella laajastikin. Esimerkiksi Etelä-Suomen aluehallintoviraston myöntämien poikkeuslupien kesto saattaa pisimmillään olla viisi vuotta koskien kaikkia sunnuntaita ja juhlapäiviä. Tällaiset pitkäaikaiset luvat koskevat erityisesti tehtaanmyymälöitä tai yksittäisten hakijoiden hakemuksia. Lapin aluehallintoviraston alueella poikkeusluvut sunnuntaille ja kirkollisille juhlapäiville käsitellään vuodenvaihteessa yhdellä kertaa koko vuodelle. Tällä alueella luvansaajat ovat yleensä yksittäisiä yrityksiä, pois lukien Rovaniemi ja Kemi, jonne myönnettävät luvat ovat osittain alueellisia. Lapin aluehallintoviraston alueella sijaitsee myös useita rajakuntia, joihin

on myönnetty poikkeuslupia, jotka ovat voimassa neljä vuotta. (EOA 16.10.2012. Dnro 72/4/11. Oikeusasiamies, hakupäivä 30.10.2013.)

3.3 Poikkeuslupien hakijat

Poikkeuslupaa vähittäiskauppojen aukioloaikoihin voi hakea esimerkiksi yksityinen elinkeinonharjoittaja, yrittäjäyhdistykset, kauppakeskukset, seurat, messujärjestäjät ja kauppakamarit. Yksityinen elinkeinonharjoittaja voi hakea poikkeuslupaa aukioloaikoihin omaa liiketoimintaansa varten. Yrittäjäyhdistykset ja kauppakeskukset voivat hakea poikkeuslupaa useille yrityksille yhdellä hakemuksella, esimerkiksi kauppakeskus Zeppelinin hakemuksen voi tehdä yrittäjäyhdistys liikkeiden puolesta. Kauppakamarit hakevat yleensä poikkeuslupia koko toimialueelleen. (Kärkkäinen 24.9.2013, haastattelu.)

Aukiololaissa tai lain esitöissä ei ole määritelty sitä, kenen hakemuksesta poikkeuslupia voidaan myöntää. Eduskunnan apulaisoikeusasiamiehen vuonna 2012 antamassa ratkaisussa erääseen poikkeuslupaa koskeneeseen kanteluun apulaisoikeusasiamies totesi kauppakamarien ja yhdistysten oikeudellisen aseman poikkeuslupien hakijoina olevan ongelmallinen hallintolain asianosaikäsitteen kannalta. (EOA 16.10.2012. Dnro 72/4/11. Oikeusasiamies, hakupäivä 30.10.2013.) Hallintolain mukaan hallintoasiassa asianosainen on se, jonka oikeutta, etua tai velvollisuutta asia koskee (Hallintolaki 6.6.2003/434 3:11§).

Ratkaisussa nähdään kauppakamarien ja yhdistysten alueellisten lupien hyväksymiselle perusteena tarve elinkeinonharjoittajien yhdenvertaiseen kohteluun. Apulaisoikeusasiamies kyseenalaistaa muiden kuin hallintolain tarkoittamien asianosaisten mahdollisuuden saada poikkeusluvan esimerkiksi ilman elinkeinonharjoittajien ja tilaisuuden järjestäjien valtuutusta. Hän kannustaa aluehallintovirastoja ottamaan huomioon poikkeuslupia käsitellessään sen, onko hakijalla oikeudellista intressiä asiassa tai asianosaisten valtuutusta. Lisäksi apulaisoikeusasiamies pyysi työ- ja elinkeinoministeriöltä selvitystä siitä, tulisiko aukiololakia täsmentää poikkeuslupien hakijatahojen osalta. (EOA 16.10.2012. Dnro 72/4/11. Oikeusasiamies, hakupäivä 30.10.2013.)

Oulun kauppakamari edistää elinkeinoelämän yhteisiä toimintaedellytyksiä ja tarjoaa koulutus- ja kehittämispalveluita ja toimii Keskuskauppakamarin alla. Sen tärkeimpiin tehtäviin kuuluu yritysten toimintaympäristön kehittäminen, ulkomaankaupan asiakirjapalvelu (Ata carnet ja alkuperätodistukset) ja osakeyhtiön koulutustoiminta. Oulun kauppakamari hoitaa alueensa elinkeinoelämän edunvalvontatehtäviä ja näin ollen tekee vuosittain aukioloaikojen poikkeuslupahakemuksia alue-

hallintovirastolle edustaen alueensa yrityksiä (Keskuskauppakamari 2011b, hakupäivä 15.10.2013). Oulun kauppakamarilla on tällä hetkellä (1.10.2013) 1162 jäsentä, joita ovat yritysjäsenet, kunnat, järjestöt ja oppilaitokset, ammatinharjoittajat sekä henkilöjäsenet. (Okkonen 2.10.2013, haastattelu; Oulun kauppakamari 2013, hakupäivä 19.9.2013). Oulun Kauppakamari perustettiin vuonna 1918 ja on siitä lähtien toiminut Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun maakunnissa yritysten ja yrittäjien tukena. (Oulun kauppakamari 2013, hakupäivä 19.9.2013.)

Kauppakamariorganisaatio on julkisesta rahoituksesta riippumaton, kansainvälinen elinkeinoelämän vaikuttaja. Kauppakamareita on ympäri maailmaa ja niitä on noin 12000 (International chamber of commerce 2013, hakupäivä 7.10.2013.) Niiden toiminta perustuu kauppakamarilakiin ja kauppakamareiden omiin sääntöihin.

3.4 Poikkeuslupien käsittely

Poikkeuslupaa hakevan tulee lähettää aluehallintovirastolle vapaamuotoinen hakemus hyvissä ajoin, mielellään viimeistään neljä viikkoa ennen päivää, jona poikkeuslupaa tarvitaan. Aluehallintovirasto tarvitsee ainakin seuraavat tiedot hakemuksessa: hakijan toiminimi, markkinointinimi ja yhteystiedot, paikka ja aika, missä myynti tapahtuu sekä myytävät tuotteet. Lisäksi tulee mainita erityiset syyt poikkeusluvan tarvitsemiseen, kuten esimerkiksi selostus kävijämäärä arviosta kyseisenä ajankohtana, selvitys yleisötapahtuman sisällöstä sekä luonteesta ja arvio mahdollisesta matkailijoiden määrästä. Poikkeusluvan käsittelyyn menee aikaa noin yksi kuukausi, ja siitä syystä poikkeuslupahakemusten tulee olla perillä ajoissa. (Aluehallintovirasto 2013a, hakupäivä 19.9.2013.)

Poikkeusluvan hakeminen on maksullista ja hinta perustuu valtioneuvoston asetukseen aluehallintovirastojen maksuista vuosina 2012 ja 2013. Poikkeuslupamaksut määräytyvät siten, että pienkauppojen tai merkitykseltään vähäisten poikkeuslupien hinta on 120 euroa, kun taas ryhmä- tai tavaratalotyyppisten liikkeiden poikkeusluvut maksavat 265 euroa. (Valtioneuvoston asetus aluehallintovirastojen maksuista vuosina 2012 ja 2013 1572/2011, liite maksutaulukko.)

Valtioneuvoston selonteossa kauppojen aukioloajan laajentamisen vaikutuksista käsitellään poikkeuslupien myöntämisperusteiden ja lain tulkinnan yhdenmukaisuutta aluehallintovirastojen välillä. Poikkeuslupien paikallisen käsittelyn etuna voi olla, että paikallisen olosuhteet ymmärretään paremmin, mutta jos poikkeuslupien myöntäminen keskitettäisiin yhteen aluehallintovirastoon valtakunnallisesti, lain soveltamisen yhdenmukaisuus toteutuisi mahdollisesti paremmin. (VNS

5/2012, 33.) Keskittämisellä olisi myös tehokkuusetuja, kun lupia käsittelee niihin erikoistunut virkamies. Hallinnollinen taakka vähenisi ja lupaharkinta tulisi läpinäkyvämmäksi, kun poikkeuslupahakemuksia käsiteltäessä nojaututtaisiin julkisesti saatavilla oleviin tietoihin, kuten rajahaastattelututkimuksiin. (TaVM 7/2013 vp, 3.) Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta peräänkuuluttaa poikkeuslupamenettelyn nopeutta ja lupaperusteiden yhdenmukaisuutta. Luvan hakeminen ja ratkaisun antaminen tulee tehdä hyvissä ajoin ennen poikkeusluvan tarvetta, koska sekä kaupan että työntekijän kannalta on tärkeä tietää työvoimatarpeesta hyvissä ajoin. (TyVL 2/2013 vp, 4.)

Lapin aluehallintovirasto on ilmaissut vastustavansa vähittäiskaupan poikkeuslupien käsittelyn keskittämistä. Jos poikkeuslupapäätökset päätetään kuitenkin keskittää johonkin tiettyyn aluehallintovirastoon, niin Lapin aluehallintoviraston mukaan tämän tulisi olla jokin muu kuin Etelä-Suomen aluehallintovirasto. Lapin aluehallintovirasto onkin osoittanut kiinnostuksensa hoitaa tehtävää koko valtakuntaa koskien. Sen mukaan Lapissa matkailun ja siihen liittyvän kaupan merkitys on suurempi kuin missään muualla Suomessa ja siellä asioi kolmen rajavaltion asukkaita. Poikkeusluvan myöntäjän tulee siis olla tietoinen näistä alueellisista seikoista. (Aluehallintovirasto 2013b, hakupäivä 2.12.2013.)

Keskuskauppakamarin pääekonomisti Maarit Lindströmin mukaan poikkeuslupahakemusten perustelujen vaatimukset vaihtelevat Suomessa alueittain, eivätkä niiden käsittelyajat ole yhdenmukaisia. Yritykset eivät pidä siitä, että kauppojen kohtelu on epätasapuolista Suomessa ja yritykset menettävät liikevaihtoa, jos kauppa on kiinni sellaisena ajankohtana, kun ulkomaalaisia matkailijoita on runsaasti. Keskuskauppakamari ja alueelliset kauppakamarit toivovat, että niin halutessaan, kaikki elinkeinonharjoittajat Suomessa saisivat pitää liikkeensä avoinna esimerkiksi loppiaisena. (Keskuskauppakamari 2011a, hakupäivä 15.10.2013).

Helsingin seudun kauppakamarin asiamiehen Tiina Pasurin mukaan nykyinen poikkeuslupakäytäntö on epäselvä ja asettaa yritykset eriarvoiseen asemaan. Helsingin kauppakamarin kanta asiaan onkin, että poikkeuslupakäytännöstä tulisi luopua ja kauppojen aukiolo loppiaisena pitäisi sallia koko maassa. Kantaa perustellaan sillä, että palvelujen tarjoamisen rajoittaminen ei ole järkevää ottaen huomioon, että venäläisien matkustajien määrä Suomessa näyttää lisääntyvän joka vuosi. (Kaupan liitto 2013b, hakupäivä 23.10.2013.) Työntekijäpuolen näkemystä edustava Palvelualojen ammattiliitto PAM on sitä mieltä, että poikkeuslupakäytäntö pitäisi yhtenäistää lain hengen mukaisesti koko maahan. PAM:n mukaan poikkeuslupia on myönnetty ilman lain mukaisia perusteita. (Palvelualojen ammattiliitto 2013, hakupäivä 21.10.2013.)

3.5 Kantelu poikkeuslupapäätöksestä

Poikkeuslupien myöntämisperusteita käsiteltiin vuonna 2012 eduskunnan apulaisoikeusasiamiehen ratkaisussa asiaa koskevaan kanteluun. Kantelija arvosteli sitä, että Etelä-Suomen aluehallintovirasto oli myöntänyt poikkeusluvan Hämeenlinnassa sijaitsevan kauppakeskuksen aukioloon loppiaisena 2011. Kantelijan näkemys oli, että aukiololain edellyttämät erityiset syyt luvan myöntämiseen eivät täytyneet, koska esimerkiksi turistien määrä ei ollut merkittävä alueella. Aluehallintovirasto perusteli päätöstä sillä, että hakijan esittämän selvityksen sekä aluehallintoviraston tietojen mukaan kyseisenä ajankohtana alueelle oli tulossa paljon venäläisiä turisteja ja tästä syystä edellytykset täytyivät. Lisäksi aluehallintoviraston mukaan ratkaisussa pyrittiin elinkeinonharjoittajien tasapuoliseen kohteluun ja loppiaisena ajalle oltiin myönnetty lupia myös muille alueille. (Eduskunnan oikeusasiamiehen ratkaisu EOA 16.10.2012. Dnro 72/4/11. Oikeusasiamies, hakupäivä 30.10.2013.)

Apulaisoikeusasiamies on korostanut ratkaisussaan, että poikkeuslupakäytäntö ei voi muodostua sellaiseksi, että se vaarantaa aukiololain säätäjän tahdon toteutumisen sen suhteen, että laissa säädetyistä aukioloajoista tulee poiketa vain rajoitetuissa tapauksissa paikalliset erityisyyt huomioiden. Ratkaisussa mainitaan kuitenkin, että aluehallintovirastoilla on poikkeuslupasäännöksen perusteella melko suuri harkintavaltaa asiassa. Apulaisoikeusasiamies katsoi Etelä-Suomen aluehallintoviraston perustaneen päätöksensä poikkeuslupa-asiassa hakijoiden esittämiin arvioihin turistien määrästä, mutta mitään tutkimustietoa tästä seikasta ei ollut esitetty. Aluehallintoviraston olisi pitänyt huolehtia asian riittävästä selvittämisestä. (EOA 16.10.2012. Dnro 72/4/11. Oikeusasiamies, hakupäivä 30.10.2013.)

Elinkeinoharjoittajien tasapuolisen kohtelun osalta apulaisoikeusasiamies katsoi, että matkailulliset olosuhteet Hämeenlinnan seudulla eivät ehkä ole verrattavissa muihin alueisiin, joihin poikkeuslupia oli myönnetty. Etelä-Suomen aluehallintovirasto ei myöntänyt poikkeuslupaa Hämeenlinnan alueelle seuraavana vuonna (2012) eli ilmeisesti suhtautuminen erityisten syiden selvittämiseen on tarkentunut. Ratkaisussa ei siten koettu tarpeelliseksi puuttua enää vuoden 2011 poikkeuslupapäätökseen. (EOA 16.10.2012. Dnro 72/4/11. Oikeusasiamies, hakupäivä 30.10.2013.)

3.6 Vuosille 2013 ja 2014 myönnettyjä poikkeuslupia

Tänä vuonna (2013) poikkeuslupia on myönnetty myös pyhäinpäivälle Kymenlaaksoon ja Etelä-Karjalaan. Kyseiset luvat mahdollistavat kauppojen aukiolon kello 12:n ja 18:n välisenä aikana. (Kaupan liitto 2013b, hakupäivä 23.10.2013.) Pohjois-Suomessa poikkeuslupia pyhäinpäivälle hakivat Zeppelinin Yrittäjähdistys ry kauppakeskuksen liikkeille ja Koillismaan Osuuskauppa kolmelle Kuusamon päivittäistavarakaupalle, mutta Pohjois-Suomen aluehallintovirasto hylkäsi molemmat hakemukset. Lupahakemuksissa erityisinä syinä esitettiin matkailijoiden palveleminen ja erityisesti venäläisten matkailijoiden merkittävä määrä Suomessa. Pohjois-Suomen aluehallintovirasto katsoi kuitenkin, ettei hakemuksista ja hakijoiden toimittamista selvityksistä käy ilmi sellaisia erityisiä syitä, joiden perusteella kauppojen aukiolo pyhäinpäivänä voitaisiin sallia Kempeleessä tai Kuusamossa. Pohjois-Suomen aluehallintovirasto korosti ratkaisussaan myös, että esimerkiksi Kaupan Liiton selvityksen ja Tutkimus- ja analysointikeskus Oy:n tekemien rajahaastattelututkimusten perusteella venäläisten turistien määrä on suuri Itä-Suomessa ja pääkaupunki-seudulla. Ratkaisuissa on huomioitu myös eduskunnan apulaisoikeusasiamiehen 16.10.2012 antama päätös kauppojen aukioloaikaa koskevien lupapäätösten oikeudellisista edellytyksistä. (Aluehallintovirasto 2013c, hakupäivä 23.10.2013.)

Loppiaiselle 2014 on jo myönnetty poikkeuslupia esimerkiksi Helsinkiin, Espooseen, Vantaalle, Kymenlaaksoon, Etelä-Karjalaan, Pohjois-Savoon, Etelä-Savoon ja Pohjois-Karjalaan. Näillä alueilla poikkeusluvat mahdollistavat kauppojen aukiolon kello 12:n ja 21:n välillä. (Kaupan liitto 2013b, hakupäivä 23.10.2013; Kuopion kauppakamari 2013, hakupäivä 23.10.2013.) Helsingin seudun kauppakamarissa poikkeusluparatkaisu on herättänyt ihmetystä siltä osin, että lupa myönnettiin vain Helsinkiin, Espooseen ja Vantaalle, vaikka sitä haettiin koko toimialueen 21:een kuntaan. Helsingin seudun kauppakamarin asiamiehen Tiina Pasurin mukaan on erikoista, että lupaa ei saatu esimerkiksi Kauniaisiin ja Porvooseen vaikka viime helatorstaina poikkeuslupa koski myös niitä. (Helsingin seudun kauppakamari 2013, hakupäivä 24.10.2013.) Yritykset itse päättävät hyödyntävätkö he aukiolomahdollisuutta. Samoin kuin edellisvuonna, poikkeuslupahakemuksissa käytettiin perusteluina kyseisenä ajankohtana Suomeen saapuvien venäläisten matkailijoiden suurta määrää. (Kaupan liitto 2013b, hakupäivä 23.10.2013.)

Oulun kauppakamari haki poikkeuslupaa loppiaiselle 2014 kaikille Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun maakuntien vähittäiskaupoille, mutta Pohjois-Suomen aluehallintovirasto myönsi poikkeusluvan vain Oulun, Kajaanin, Kuusamon ja Kuhmon kaupunkien sekä Sotkamon, Hyrynsalmen,

Suomussalmen ja Puolangan kuntien alueelle. Ammattimaista vähittäiskauppaa saa harjoittaa kyseisenä päivänä kello 12–21. Oulun kauppakamari esitti loppiaisen poikkeuslupahakemuksensa perusteiksi matkailullisia syitä, kuten venäläisten matkailijoiden määrän alueella sekä Tierna-ajan tapahtumia. Aluehallintovirasto pyysi täydennyksenä tietoja matkailijoiden määristä kunnittain. Päätöksessään aluehallintovirasto toteaa, ettei ole selvästi todettavissa, että matkailu vaikuttaisi palvelujen kysyntään Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun maakuntien kaikissa kunnissa loppiaisena, eikä Tierna-ajan tapahtumilla voida selvästi osoittaa olevan vaikutusta palvelujen kysyntään. Matkailua ja majoitusta koskevissa selvityksissä Oulu, Kajaani ja Kuusamo erottuvat. Rajanylityspaikka Vartiuksen kautta kulkevan rajaliikenteen vuoksi myös Kuhmoon myönnettiin poikkeuslupa. Sotkamon, Vuokatin, Puolangan Paljakan ja Hyrynsalmen Ukkohallan osalta lupa myönnettiin matkailukeskusten vuoksi ja Suomussalmeen läpikulkuliikenteen ja ostosmatkailun vuoksi. (Aluehallintoviraston päätös poikkeuslupahakemukseen vähittäiskaupan aukioloajoista 28.11.2013, 1-9.)

4 VENÄLÄISTEN OSTOSMATKAILU SUOMESSA

Vuonna 2012 Suomessa kävi 7,6 miljoonaa ulkomaista matkustajaa, joista 47 prosenttia eli 3,58 miljoonaa saapui Venäjältä. Matkustajien määrä on kasvanut 10 prosenttia vuodesta 2011. Matkustajia saapui vuonna 2012 eniten Pietarin alueelta, eli 79 prosenttia, muualta Euroopan puoleiselta Venäjältä 14 prosenttia, Moskovan alueelta 6 prosenttia ja Aasian puoleiselta Venäjältä 1 prosentti. Kuten taulukosta 3. selviää, eniten venäläisiä kävi Suomessa tammikuussa (389 000 henkilöä) ja vähiten helmikuussa (209 000 henkilöä). (Matkailun edistämiskeskus/ Tilastokeskus 2013, hakupäivä 25.9.2013.) Venäläisillä on uuden vuoden loma 1.-5. tammikuuta sekä he viettävät joulua 7. tammikuuta, joten tämän takia venäläisiä on Suomessa alkuvuodesta niin paljon. Heinä- ja elokuun venäläisten matkailijoiden määrä selittyy sillä, että ne ovat venäläisten suosituimmat kesälomakuukaudet. Toukokuussa vapun ja voitonpäivän välinen aika, Maiskie prazdniki, on myös suosittu loma-ajankohta. (Matkailun edistämiskeskus 2013, hakupäivä 24.10.2013.) Loppiainen ja helatorstai sattuvat siis ajankohdille, jolloin venäläisiä turisteja on paljon Suomessa.

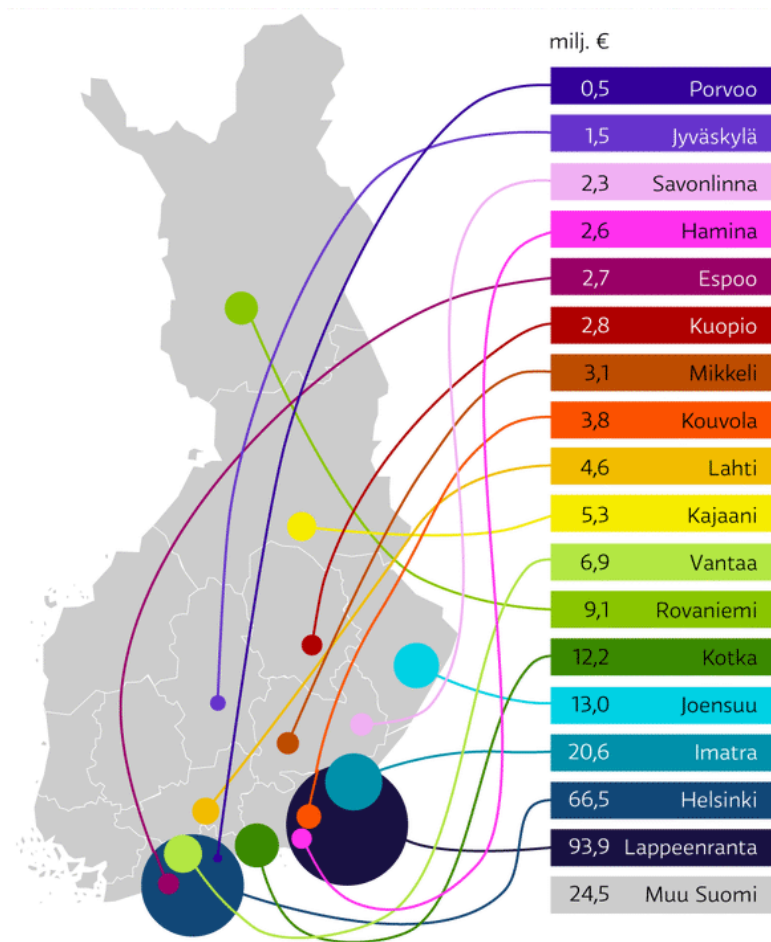
TAULUKKO 3. Suomessa 1.1.–31.12.2012 käyneet venäläiset matkustajat kuukausittain (Mukailen Rajahaastattelututkimus, Tilastokeskus, hakupäivä 25.9.2013)

Venäläisiä matkustajia Suomessa (tuhansia)	
Tammikuu	389
Helmikuu	209
Maaliskuu	278
Huhtikuu	283
Toukokuu	326
Kesäkuu	314
Heinäkuu	356
Elokuu	372
Syyskuu	281
Lokakuu	232
Marraskuu	286
Joulukuu	252
Yhteensä	3578

Venäläisten matkailijoiden määrä suomessa on kasvanut tasaisesti viimeisten kahdenkymmenen vuoden aikana. Vuonna 1992 matkailijoita on tullut Kaakkois-Suomen raja-asemien kautta 0,2 miljoonaa henkilöä, vuonna 2002 heitä tuli 1,5 miljoonaa kun taas vuonna 2012 matkailijoita tuli maahamme kyseisten raja-asemien kautta 3,6 miljoonaa. Vuonna 2012 Kaakkois-Suomen raja-asemien kautta tulleet matkailijat viettivät aikaa pääosin Etelä-Suomessa ja rajan lähistöllä, Lappeenrannassa, Imatralla, Helsingissä ja Kotka-Haminan seudulla. Heistä suurin osa (66 prosenttia vuonna 2012) viipyy Suomessa enintään yhden päivän ja vain 3 prosenttia enemmän kuin viisi päivää. (Tutkimus- ja analysointikeskus 2012, hakupäivä 30.9.2013.) Venäläiset arvostavat Suomea matkailumaana, koska he kokevat olonsa täällä turvalliseksi. Matkailumaana Suomi on myös hyvin lähellä, joten matkustuskilometrejäkään ei kerry paljoa. Kuitenkaan palveluhenkilökunnan kielitaitoon ei olla kovin tyytyväisiä. (Kaupan liitto 2012b, hakupäivä 30.9.2013.)

Venäläiset turistit kuluttivat rahaa Suomessa yhteensä 1,153 miljardia euroa vuonna 2012, joista henkilöä kohden tuoteostoihin meni 231 euroa ja palveluihin 72 euroa. Eniten rahaa kului elintarvikkeisiin (75 %), vaatteisiin (54 %) ja taloustavaroihin (30 %). (Tutkimus- ja analysointikeskus 2012, hakupäivä 30.9.2013.) Venäläiset tekivät tax free -ostoksia Suomessa yhteensä 224 miljoonalla eurolla vuonna 2011, joista suurin osa tehtiin marraskuussa (26,1 miljoonaa) ja tammikuussa (23,7 miljoonaa) (Kaupan liitto 2012b, hakupäivä 30.9.2013). Vuoden 2012 tammikuussa tax free -myynti oli 36 miljoonaa euroa, joka on kolmetoista prosenttia vuosimyynnistä. Loppiaisviikon osuus tammikuun myynnistä oli jopa 35 prosenttia. (VNS 5/2012, 28.)

Venäläisten turistien käyttämä rahamäärä Suomessa lisääntyy koko ajan. Kuvasta 1 nähdään venäläisten verottomien ostojen jakautumista Suomessa. Eniten rahaa he kuluttivat Lappeenrannassa, 93,9 miljoonaa euroa, ja Helsingissä, 66,5 miljoonaa euroa. Pohjois-Suomessa venäläiset matkailijat kuluttivat rahaa Rovaniemellä, 9,1 miljoonaa euroa, ja Kajaanissa, 5,3 miljoonaa euroa. (Yle 2013d, hakupäivä 23.10.2013.) Kuviosta 2. voidaan myös todeta, että venäläiset turistit matkailevat eniten Kaakkois- ja Etelä-Suomessa, eli rajan lähistöllä, eivätkä juuri vieraile Suomen länsiosissa.

KUVIO 2. Venäläisten tax free – ostot paikkakunnittain (Yle 2013d, hakupäivä 23.10.2013).

Etelä- ja Kaakkois-Suomen alueella toteutetun rajahaastattelututkimuksen mukaan venäläisten matkailijoiden käytetyimpiä palveluita vuonna 2012 olivat ravintola- ja kahvilapalvelut, asuminen sekä kylpylät, uimahallit, saunat ja solariumit. Lapsiperheet käyttävät esimerkiksi kylpyläpalveluita keskiarvoa enemmän. (Kaupan liitto 2012b, hakupäivä 30.9.2013.) Venäläiset turistit eivät kuitenkaan todellisuudessa käytä niin paljon palveluita Suomessa, kuin suunnittelevat käyttävänsä (Kaupan liitto 2011b, hakupäivä 3.10.2013).

Kaakkois-Suomen kautta maahan tulevat venäläiset turistit ostavat Suomesta elintarvikkeita (75 %), aikuisten vaatteita (50 %), astioita ja muita taloustavaroita (33 %), makeisia (20 %) ja lasten vaatteita (18 %) (Kaupan liitto 2012b, hakupäivä 30.9.2013). Matkan tarkoitus onkin yleisimmin ostomatka (Tutkimus- ja analysointikeskus 2012, hakupäivä 3.10.2013). Kuitenkin varakkaimmat venäläiset vierailevat Suomessa eniten työ- ja lomamatkatarkoituksessa, ei niinkään ostostarkoituksessa. Silti heidän tekemät kertaostokset voivat olla hyvinkin kalliita. Varakkaimmat venäläiset viihtyvät parhaiten maamme pääkaupungissa, Helsingissä, ja käyttävät normaalia enemmän palveluita. Kaupan liiton pääekonomisti Jaana Kurjenoja toteaa, että lähimaiden laajan tarjonnan

ja parempien aukioloaikojen houkutus voi olla kohtalokasta, kun kilpaillaan varakkaiden venäläisten ostovoimasta. (Kaupan liitto 2012c, hakupäivä 23.10.2013.)

Taulukon 4. avulla voidaan todeta, että venäläisten matkailijoiden yöpymiset koko maassa ovat lisääntyneet vuodesta 2011 yli kymmenellä prosentilla. Alueelliset erot muutoksissa ovat kuitenkin suuria, koska esimerkiksi Lapissa yöpymisten määrä on kasvanut 24,9 prosenttia, kun taas Pohjois-Pohjanmaalla yöpymisten määrä on laskenut 0,1 prosenttia edellisvuodesta. (Suomen virallinen tilasto SVT 2013b, hakupäivä 1.10.2013.) Vuodesta 2010 vuoteen 2011 venäläisten yöpymiset Pohjois-Pohjanmaalla ovat lisääntyneet 35,1 prosenttia ja Lapissa 31,4 prosenttia (Suomen virallinen tilasto SVT 2012, hakupäivä 1.10.2013).

TAULUKKO 4. Venäläisten matkailijoiden yöpymiset ja vuosimuutos (%) hotelleissa vuonna 2012. (Liitetaulukko 8. Ulkomaiset yöpymiset ja niiden vuosimuutos (%) hotelleissa vuonna 2012, Suomen virallinen tilasto SVT 2013b, hakupäivä 1.10.2013)

	Koko maa	Uusimaa	Etelä-Karjala	Pohjois-Pohjanmaa	Lappi
Yöpymisiä	1 233 212	421 382	251 459	41 274	119 626
Vuosimuutos (%)	12,8	7,4	15,7	- 0,1	24,9

Uusimman Kaupan liiton selvityksen mukaan venäläisten turistien verottomien ostosten määrä on kääntynyt laskuun. Global Blue Finlandin, yrityksen joka palauttaa matkailijoiden tax free ostosten arvonlisäverot, mukaan tax free ostokset vähenivät kaikissa suurimmissa kaupungeissa. Kaupan liiton pääekonomisti Jaana Kurjenojan mukaan tämä johtuu hidastuneesta talouskasvusta, joka vaikuttaa kulutukseen sekä kotimaassa että ulkomailla. Vaikka venäläisten matkailijoiden määrän uskotaan kasvavan tulevina vuosina, varta vasten ostoksille tulevien venäläisten määrä on laskussa. (Kaupan liitto 2013c, hakupäivä 30.10.2013.)

5 TUTKIMUS KAUPPOJEN AUKIOLOAJOISTA JA POIKKEUSLUVISTA

Vähittäiskauppojen mielipiteet ovat Oulun kauppakamarille tärkeitä. He haluavat palvella yrityksiä ja kehittää niiden toimintaympäristöä, siksi tämän tutkimuksen kautta saatu tieto on avuksi Oulun kauppakamarin toiminnalle. Tulosten avulla Oulun kauppakamari voi kehittää poikkeuslupien hakuprosessia ja siitä tiedottamista.

Tutkimuksen avulla haluttiin saada vastaukset seuraaviin tutkimusongelmiin:

- Minkälaisia kokemuksia vähittäiskaupoilla on aukioloaikojen poikkeusluvista (erityisesti loppia-ainen 2013)?
- Minkälaisia alueellisia eroja vähittäiskaupoilla on aukioloaikojen poikkeuslupien kokemisessa Lapissa ja Oulun seudulla?
- Ovatko venäläiset turistit vaikuttaneet siihen, että vähittäiskaupat ovat hyödyntäneet poikkeusluvan mahdollistamia aukioloaikoja?

5.1 Tutkimusmenetelmä ja toteutus

Opinnäytetyömme tutkimusmenetelmäksi valittiin tilastollinen eli kvantitatiivinen tutkimus, koska haluttiin mahdollisimman suuri vastaajajoukko Pohjois-Suomesta. Tutkimus toteutettiin Webropol-ohjelmalla, joka on Internetissä toimiva kysely- ja analysointisovellus. Webropol -kyselystä luotiin julkinen linkki sekä henkilökohtainen linkki, joka lähetettiin suoraan ohjelman kautta 191:lle vastaanottajalle. Kysely osoitettiin Pohjois-Suomen vähittäiskauppojen esimiehille. Tutkimusalueet valikoituivat osittain Oulun kauppakamarin toivomusten mukaisesti ja näiden lisäksi valittiin myös kuntia Lapista, jotta alueellista vertailua voitiin tehdä. Lapin aluehallintovirastosta saatiin tietoja sen toimialueella loppia- ja helatorstaina vuonna 2013 poikkeusluvan saaneista yrityksistä. Lapin osalta paikkakuntien valinta muodostui pitkälti tämän listan perusteella. Kysely lähetettiin siis Kajaaniin, Kalajoelle, Kemiin, Kemijärvelle, Kempeleeseen, Kittilään, Kuhmoon, Kuusaan, Ouluun, Pelkosenniemelle, Posiolle, Raaheen, Ranualla, Rovaniemelle, Sodankylään ja Sotkamoon.

Lapin aluehallintovirastosta saadussa listassa lueteltujen vähittäiskauppojen yhteystiedot etsittiin yritysten kotisivuilta. Loput yhteystiedot hankittiin kaupunkien ja kuntien Internet-sivuilta, joissa oli listattu paikkakunnalla sijaitsevia palveluita ja yritysten yhteystietoja ja jos yhteystietoja ei löydetty

tätä kautta, ne etsittiin hakukonetta käyttämällä. Tutkijoiden itse etsityistä sähköpostiosoitteista vain yksi oli väärä, eli kyselyn oli tarkoitus lähteä 192:lle vähittäiskaupan edustajalle, mutta käytännössä se lähti siis 191:lle. Tutkijat olivat myös yhteydessä Oulun liikekeskuksen toiminnanjohtajaan ja kauppakeskus Zeppeliinin toimitusjohtajaan, joiden kautta kysely saatiin lähetettyä vielä noin 160:lle vähittäiskaupalle. Tavoitteeksi vastausprosentin osalta asetettiin 60 prosenttia, eli tavoitteena oli saada vastauksia yli 200:lta vähittäiskaupalta, jotta tutkimustulokset olisivat mahdollisimman luotettavia. Kyselystä pyrittiin tekemään lyhyt, käyden kuitenkin tietoperustan kaikki osa-alueet läpi. Tavoitteena oli, että kyselyyn vastaamiseen kului vain 5 minuuttia, joka testattiin koehenkilöllä.

Osa määrittelevistä kysymyksistä oli pakollisia, jotta saatiin luokiteltua vastaajia eri kategorioihin ja vertailtua vastauksia niiden perusteella. Kaiken kaikkiaan kyselyssä oli 22 kysymystä, joista kuusi oli määritteleviä kysymyksiä, kaksi avointa kysymystä, kuusi "vastaa väittämään" tyyppistä kysymystä Likertin-asteikolla ja loput olivat strukturoituja kysymyksiä. Kyselyssä oli myös neljä niin kutsuttua hyppykysymystä, joihin vastaamalla kysely hyppäsi joko tarkentavaan kysymykseen tai sellaisen yli. Tutkijat halusivat, että vastaajat näkisivät missä kohti kyselyä he ovat menossa, joten päätettiin laittaa etenemispalkki kyselyn alareunaan.

Tutkimuksen tuloksia analysoitiin Webropol -perusraportin avulla, joka oli tutkijoiden mielestä riittävä tämänkaltaisten vastausten käsittelyyn. Perusraportin avulla pystyttiin esimerkiksi suodattamaan ja vertailemaan vastauksia sekä muuntamaan raportit muun muassa Microsoft Excel-, Word- ja PowerPoint-tiedostoiksi. Tulosten havainnollistamiseen käytettiin lähinnä Excel -laskentataulukko-ohjelmistoa, jolla taulukot voitiin muokata helposti luettavaan muotoon. Avoimet vastaukset saatiin Webropolista niin, että vastaajien anonymiteetti säilyi.

Webropol-kyselyyn kerättiin vastauksia viikon ajan ja vastauksia saatiin yhteensä 90 kappaletta. Kysely lähetettiin 13.11.2013. Ensimmäisien päivien (13–16.11) aikana saatiin 60 vastausta ja 17.11. lähetettiin muistutusviesti, jonka jälkeen vastaajia oli 78 kappaletta. Kyselyn viimeisen aukiolopäivän (20.11) aamuna lähetettiin vielä yksi muistutus heille, jotka eivät olleet vielä vastanneet kyselyyn ja vastauksia saatiin yhteensä 90 kappaletta. Vastausprosentti oli siis 26 prosenttia. Saaduista vastauksista kaksi tuli kahvilan ja yksi ravintolan edustajilta, mutta näiden vastauksien poistamista tuloksista ei pidetty tarpeellisena, koska niiden lukumäärä oli pieni kokonaisvastausmäärään nähden eikä niillä koettu olevan merkittävää vaikutusta tuloksiin tai tutkimuksen luotettavuuteen.

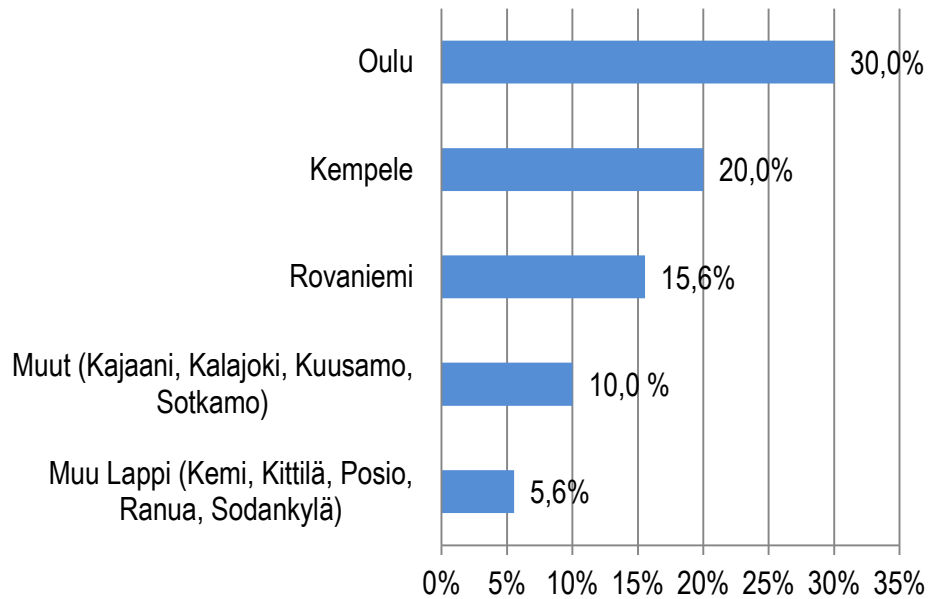
5.2 Tulokset

Kysely toteutettiin 13–20.11.2013 ja se osoitettiin vähittäiskauppojen esimiestasolle Pohjois-Suomessa. Aluerajaus muodostui Oulun kauppakamarin toimialueen mukaan sekä Lapin aluehallintovirastosta saatujen yritysten tietojen mukaan. Kysely lähetettiin siis Kajaaniin, Kalajoelle, Kemiin, Kemijärvelle, Kempeleeseen, Kittilään, Kuhmoon, Kuusamoon, Ouluun, Pelkosenniemielle, Posiolle, Raaheen, Ranuulle, Rovaniemelle, Sodankylään ja Sotkamoon.

Kyselyn tulokset käsitellään neljässä alaluvussa. Ensimmäisestä luvusta tulee esiin vastaajien taustatiedot, eli myymälän sijainti ja muut määrittävät tekijät. Toisessa luvussa käsitellään aukioloaikakäytäntöjä ja tyytyväisyyttä aukioloaikoihin. Kolmas luku pitää sisällään poikkeusluvut ja arkipyhien aukiolot ja viimeisessä luvussa tulee esiin venäläisten turistien merkitys Pohjois-Suomessa. Jaottelun tekeminen koettiin järkeväksi, jotta tulosten tarkastelu olisi mielekästä ja helppoa.

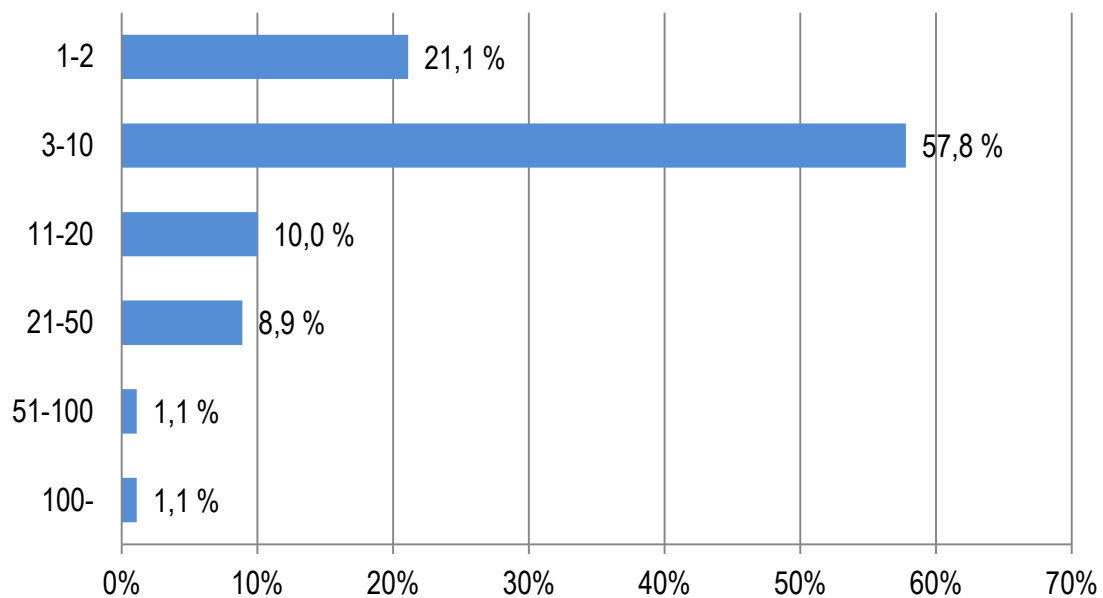
5.2.1 Vastaajien taustatiedot

Kyselyn ensimmäisessä osassa keskityttiin määrittelemään, minkälaisesta myymälästä on kyse, eli kysyttiin myymälän sijaintia, kokoa, työntekijöiden lukumäärää, myymälätyyppiä ja myymälän johtotapaa. Kuten kuviosta 3. nähdään, eniten vastauksia saatiin Oulussa toimivien vähittäiskauppojen edustajilta ja seuraavaksi aktiivisimmat vastaajat olivat Kempeleestä ja Rovaniemeltä. Kemijärveltä, Kuhmosta, Pelkosenniemeltä ja Raahesta ei saatu yhtään vastausta.

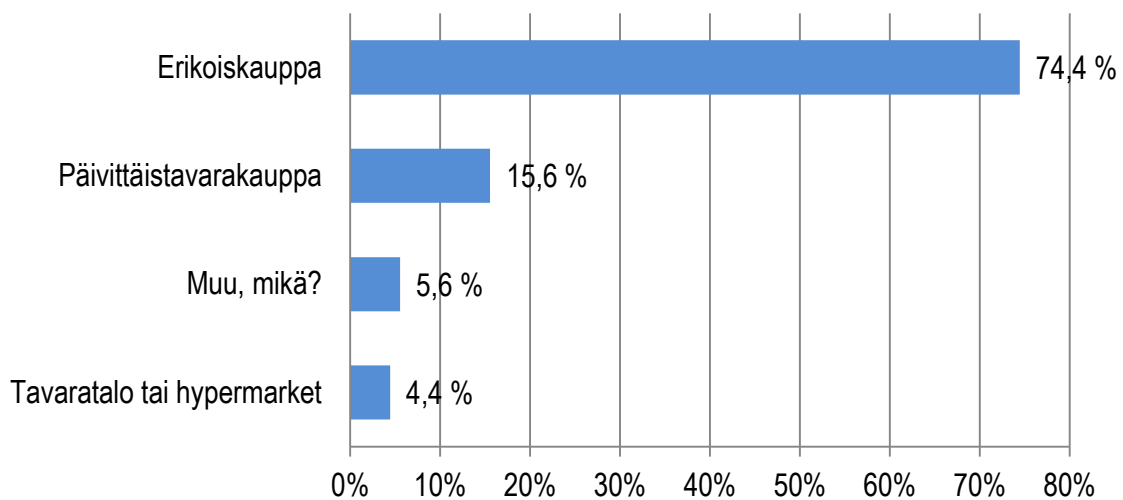
KUVIO 3. Myymälän sijainti (n=90)

Työntekijöiden lukumäärän osalta vastauksissa erottuivat pienet vähittäiskaupat. Lähes 80 prosenttia kyselyyn vastanneista kauppojen esimiehistä edusti 1-10 henkilöä työllistäviä yrityksiä (kuvio 4.). Työntekijöiden lukumäärän mukaan suurimmat yritykset sijaitsivat Oulun alueella, johon laskemme mukaan myös Kempeleen tulokset. Lapin alueella (Rovaniemi ja muu Lappi) ei ollut yhtään yritystä, joka olisi kuulunut kahteen suurimpaan luokkaan.

KUVIO 4. Työntekijöiden lukumäärä (n=90)

Myymälytyyppejä tarkasteltaessa kuviosta 5. huomataan, että erikoiskauppojen osuus kaikista vähittäiskaupoista oli merkittävä eli lähes 75 prosenttia. Seuraavaksi suurin ryhmä oli päivittäistavara-kaupat. Kyselylomakkeessa oli mahdollista valita myös vaihtoehto ”muu, mikä?”, johon vastaaja pystyi itse kirjoittamaan edustamansa myymälän tyyppin, jos sopivaa vaihtoehtoa ei ollut tarjottu. Tähän kohtaan kaksi henkilöä vastasi kahvila ja yksi ravintola. Lapista ja Oulun alueelta kyselyyn vastasivat päivittäistavara- ja erikoiskauppojen edustajat, kun taas tavaratalot ja hypermarketit sijaitsivat vain Oulun seudulla.

KUVIO 5. Myymälätyyppi (n=90)

Suurin osa eli 62 prosenttia kyselyyn vastanneista edusti alle 400 m²:n kokoisia vähittäiskauppoja. Suurin osa Oulun alueen vähittäiskaupoista oli alle 400 m², kun taas Lapin alueen vastaajat kertoivat myymälänsä olevan yli 400 m²:n kokoisia.

Kysymykseen myymälän johtamisesta vastaukset olivat melko tasapuolisia. Vähän yli puolet (52 prosenttia) vastaajista sanoi myymälänsä olevan yrittäjävetoinen ja loppuja johti joko myymäläpäällikkö, tavaratalojohtaja tai muu vastaava. Vastausvaihtoehtona kysymyksessä oli jälleen myös ”muu mikä?”, johon saatiin kaksi vastausta: yrittäjävetoisia ja ketjuliikkeitä. Yhteensä vastaajia oli 89. Oulun alueella myymäläpäällikköiden ja tavaratalojohtajien osuus vastanneista oli suurempi kuin Lapissa.

Seuraavassa kysymyksessä tiedusteltiin myymälän sijoittumista kauppakeskukseen tai vastaavaan myymäläkeskittymään. Tämä kysymys oli pakollinen, joten siihen vastasivat kaikki. Tuloksista voidaan huomata, että kyselyyn vastanneista vähittäiskauppojen edustajista lähes puolet, eli

noin 49 prosenttia edusti kauppakeskuksessa sijaitsevaa myymälää. Oulun seudulla (56 %) ja Lapissa (54 %) näitä oli kuitenkin yli puolet vastaajista.

5.2.2 Aukioloaikakäytännöt

Kauppakeskuksessa sijaitsevien yritysten edustajilta kysyttiin lisäksi, että voivatko he itse määrittellä aukioloaikansa. Vastausvaihtoehtoina oli ”kyllä”, ”ei” ja ”en osaa sanoa”. Suurin osa, eli lähes 55 prosenttia vastaajista koki etteivät he voi itse päättää aukioloajoistaan, mutta erot ”kyllä” ja ”ei” vastausten välillä eivät kuitenkaan olleet merkittävän suuria. Lähes 5 prosenttia valitsi vastausvaihtoehdon ”en osaa sanoa”. Lapin kauppakeskuksessa toimivat yrittäjät kokevat voivansa vaikuttaa aukioloaikoihinsa hieman enemmän kuin kauppakeskusyrittäjät Oulussa. Kauppakeskuksissa sijaitsevien, yrittäjävetoisten myymälöiden edustajista 52 prosenttia pystyi itse määrittelemään aukioloaikansa, kun taas tavaratalojohtajan tai myymäläpäällikön johtamien myymälöiden edustajista vain 36 prosenttia pystyi itse määrittelemään aukioloaikansa.

Heiltä, jotka eivät mielestään voi itse määrittellä aukioloaikojaan kauppakeskuksessa, haluttiin selvittää tarkemmin, että mikä taho heidän aukiolostaan päättää. Tämä oli avoin kysymys, johon vastaajat saivat vapaasti kirjoittaa vastauksensa. Kommenteista nousi selvästi esiin, että kauppakeskus määrittelee liikkeiden aukioloajat. Osa vastaajista tarkensi asiaa siten, että kauppakeskus vahvasti suosittelee liikkeiden yhtenäiset minimiaukioloajat vuokrasopimuksissa ja yrittäjien tulee noudattaa näitä.

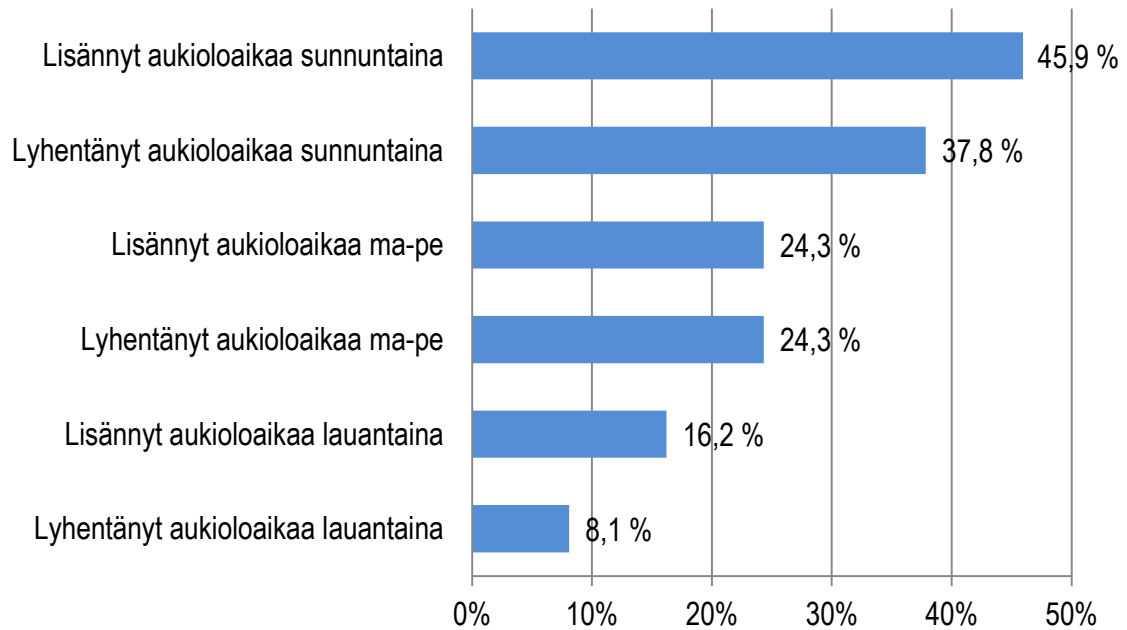
Kyselyn seuraavassa osassa keskityttiin siihen, miten vähittäiskauppojen aukioloajat ovat muuttuneet viimeisen vuoden aikana ja kuinka tyytyväisiä vähittäiskauppojen edustajat ovat nykyisiin aukioloaikoihin ja lainsäädäntöön. Kuten taulukosta 4. nähdään, suurin osa kyselyyn vastaajista oli tyytyväisiä nykyiseen aukiololainsäädäntöön ja myymälänsä aukioloaikoihin. Yli puolet vastaajista oli sitä mieltä, että myymälän aukiolo kaikkina viikonpäivinä ei ole kannattavaa, mutta lähes yhtä moni piti aukioloa kaikkina päivinä kuitenkin perusteltuna matkailijoiden vuoksi. Aukioloaikojen täydellisen vapauttamisen kannalla oli noin 53 prosenttia vastaajista.

TAULUKKO 4. Aukioloaikoihin liittyviä mielipiteitä.

	Täysin samaa mieltä %	Osittain samaa mieltä %	Osittain eri mieltä %	Täysin eri mieltä %	En osaa sanoa %
Olen tyytyväinen voimassa olevaan vähittäiskauppojen aukiololakiin (n=90)	37	33	20	10	-
Olen tyytyväinen myymälän nykyisiin aukioloaikoihin (n=88)	42	32	20	6	-
Myymälän aukiolo kaikkina viikonpäivinä on kannattavaa (n=90)	21	21	36	22	-
Myymälän aukiolo kaikkina viikonpäivinä on perusteltua matkailijoiden vuoksi (n=90)	21	31	27	21	-
Aukioloajat pitäisi vapauttaa kokonaan (n=90)	31	22	18	27	2

Vähittäiskaupoista suurimman osan eli 59 prosentin aukioloaikoja ei ollut muutettu viimeisen vuoden aikana. Lapissa aukioloaikojen muuttaminen on kuitenkin ollut yleisempää kuin Oulun alueella ja Lapin alueella puolet vastaajista kertookin muuttaneensa myymälän aukioloaikoja viimeisen vuoden aikana.

Heiltä, jotka olivat muuttaneet aukioloaikoja kysyttiin, miten niitä oltiin muutettu. Kuviossa 6. kuvataan aukioloaikojen muutoksia. Suurimmat muutokset kohdistuivat sunnuntain aukioloon ja vaikka monet olivat lisänneet myymälän aukioloaikaa sunnuntaina, useat olivat myös lyhentäneet sunnuntain aukioloaikoja. Seuraavaksi suurimmat muutokset liittyivät arkipäivien aukioloaikoihin, mutta lauantain aukioloaikoja olivat muuttaneet vain harvat. Lapissa oli lisätty aukioloaikaa sunnuntaina kun taas Oulun alueella sitä oli lyhennetty. Muuten alueiden välillä ei ollut merkittäviä eroja.

KUVIO 6. Miten olette muuttaneet aukioloaikaanne?(n=37)

5.2.3 Poikkeusluvut ja arkipyhien aukiolot

Kyselyn seuraavassa osiossa käsiteltiin vähittäiskauppojen aukioloaikoihin liittyvää poikkeuslupakäytäntöä ja arkipyhien aukioloa (taulukko 5.). Ensimmäisessä kysymyksessä vastaajat ottivat kantaa poikkeuslupia koskeviin väittämiin. Suurin osa, eli noin 87 prosenttia vastaajista oli tietoinen mahdollisuudestaan hakea poikkeuslupaa aukioloaikoihinsa aluehallintovirastolta. Lähes yhtä moni tiesi myös siitä, että heidän alueensa vähittäiskauppojen aukioloaikoihin oli haettu poikkeuslupaa loppiaisena 2013. Suurin osa vastanneista oli tyytyväinen nykyiseen poikkeuslupakäytäntöön. Tyytyväisyys oli jonkin verran korkeampaa Lapissa kuin Oulun alueella. Lapissa 61 prosenttia vastaajista oli tyytyväisiä nykyiseen poikkeuslupakäytäntöön, kun taas Oulussa ja Kempeleessä vastaava luku oli 49 prosenttia. Melko moni valitsi myös ”en osaa sanoa” -vaihtoehdon.

Lähes kolmasosa ei osannut ottaa kantaa poikkeuslupien myöntämisen tasapuolisuuteen. Jonkin verran enemmän esiintyi kuitenkin kantaa, jonka mukaan lupien myöntäminen ei ole tasapuolista Suomessa. Oulun alueen vastaajat suhtautuivat poikkeuslupien myöntämisen tasapuolisuuteen negatiivisemmin kuin Lapin vähittäiskauppojen edustajat. Tasapuolisuuteen liittyi myös seuraava väittäjä, jossa selvitettiin vähittäiskauppojen edustajien kantaa poikkeuslupien käsittelyn keskittämistä yhteen aluehallintovirastoon. Suurin osa vastaajista oli keskittämisen kannalla. Toisaal-

ta tähänkään kysymykseen noin kolmasosa vastaajista ei ottanut kantaa. Alueellista vertailua tämän kysymyksen osalta ei voitu tehdä, koska Lapin alueelta puolet vastaajista valitsi vaihtoehdon ”en osaa sanoa”. Kauppakamarin roolia poikkeuslupien hakemisessa piti tärkeänä yli puolet vastaajista. Vastaajista 37 prosenttia ei halunnut tai osannut ottaa kantaa kauppakamarin rooliin. Kauppakamarin rooli koettiin tärkeämpänä Oulussa kuin esimerkiksi Kempeleessä tai Lapissa.

TAULUKKO 5. *Mielipiteitä vähittäiskauppojen aukioloaikojen poikkeusluvista*

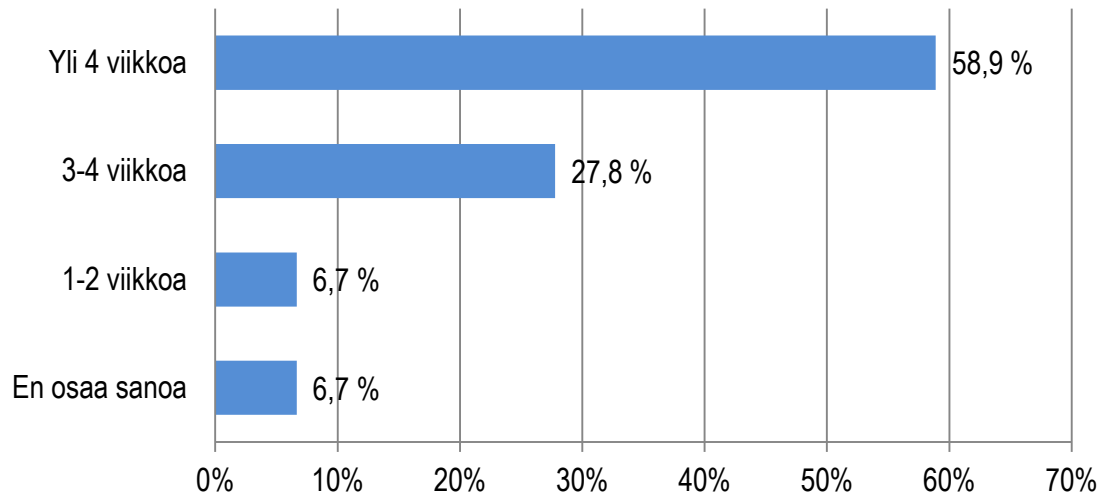
	Täysin samaa mieltä %	Osittain samaa mieltä %	Osittain eri mieltä %	Täysin eri mieltä %	En osaa sanoa %
Olen tietoinen mahdollisuudeksi hakea poikkeuslupaa aukioloaikoihin Aluehallintovirastolta (n=90)	68	19	3	6	4
Tiedän, että alueeni vähittäiskauppojen aukioloaikoihin on haettu poikkeuslupaa loppiaisena 2013 (n=90)	76	10	4	4	6
Olen tyytyväinen nykyiseen poikkeuslupakäytäntöön (n=88)	31	19	16	22	13
Poikkeuslupia myönnetään tasapuolisesti Suomessa (n=90)	11	19	16	28	27
Poikkeuslupien käsittely tulisi keskittää yhteen aluehallintovirastoon (n=90)	32	18	8	11	31
Kauppakamarin rooli poikkeuslupien hakemisessa on tärkeä (n=90)	22	30	9	2	37

Kyselyyn osallistuneista vähittäiskauppojen edustajista suurin osa eli 67 prosenttia ei ollut koskaan hakenut poikkeuslupaa myymälänsä aukioloaikoihin. Vastauksia tähän kysymykseen saatiin 88 kappaletta. Kysymyksessä oli myös mahdollista perustella, miksi oli tai vaihtoehtoisesti miksi ei ollut hakenut poikkeuslupaa. Poikkeuslupaa hakeneilla perusteluissa korostui matkailulliset syyt, sesonkiajat ja yleisötapahtumat sekä erityisesti venäläisten turistien vaikutus. Niiden, jotka

eivät olleet hakeneet poikkeuslupaa aukioloaikoihinsa, vastauksissa nousi esiin, ettei hakemiselle ole ollut tarvetta sijainnin tai muun perusteella. Lisäksi kauppakeskuksissa toimivien yritysten puolesta poikkeusluvut on hakenut kauppakeskus, joillain alueilla hakijana toimii kauppakamari ja esimerkiksi Oulun keskustan liikkeille lupia on hakenut Oulun liikekeskus. Oulun alueella vain 14 prosenttia oli hakenut poikkeuslupaa myymälänsä aukioloaikoihin, kun taas Lapissa vastaava luku oli 56 prosenttia.

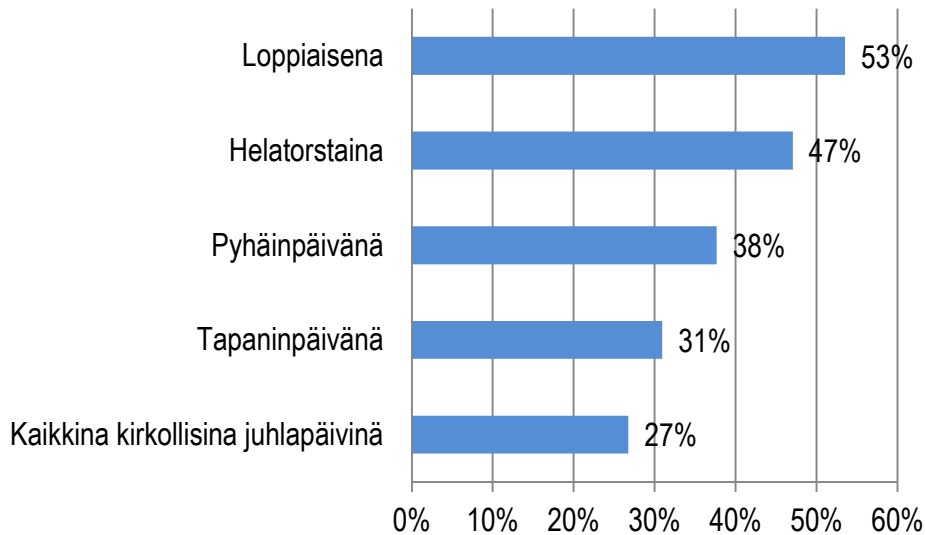
Seuraava kysymys oli avoin kysymys, jossa vastaajat saivat kertoa omin sanoin, että miten he ovat saaneet tiedon aluettaan koskevista poikkeusluvista ja miten tätä tiedotusta voisi kehittää. 46 henkilöä vastasi kysymykseen ja kommentoissa nousi esiin merkittävimpänä tiedottajana kauppakeskus. Lisäksi vastauksissa mainittiin Oulun liikekeskus ja erilaiset yrittäjäyhdistykset. Vain neljä vastanneista kertoo saaneensa tiedon suoraan kauppakamarilta ja heistäkin yksi mainitsee olleensa itse aktiivinen ottamaan asiasta selvää. Mediasta tai uutisista tiedon on saanut viisi vastaajaa ja kaksi sanoi, ettei ole saanut tietoa mistään. Yksi vastaaja mainitsi, että tieto on tullut ketjujohdon kautta liian myöhään ja työvuorolistat on jo ehditty piirtää, eikä työntekijöitä kyseiselle päivälle voitu enää saada.

Oulun kauppakamari toivoi kyselyssä selvitettävän elinkeinonharjoittajien kantaa siihen, kuinka hyvissä ajoin hyväksytystä poikkeuslupapäätöksestä tulisi ilmoittaa vähittäiskaupoille. Kuten kuvioista 7 selviää, yli puolet vastaajista koki, että päätöksestä tulisi tiedottaa vähintään kuukausi ennen esimerkiksi loppiaista. Vain vajaa 7 prosenttia oli sitä mieltä, että 1-2 viikkoa on riittävä varautumisaika. Sekä Oulun seudulla, että Lapissa arvioitiin, että tiedon pitäisi tulla ainakin neljä viikkoa etukäteen, mutta Lapin alueella jopa 18 prosenttia valitsi vaihtoehdon ”en osaa sanoa”. Oulun seudulla 11 prosenttia vastaajista oli sitä mieltä, että 1-2 viikkoa on riittävä aika, kun taas Lapissa kukaan ei valinnut tätä vaihtoehtoa.

KUVIO 7. Montako viikkoa etukäteen tarvitsette tiedon poikkeuslupapäätöksestä? (n=90)

Kauppojen aukioloon kirkollisina juhlapäivinä vastaajat suhtautuivat melko kielteisesti (kuvio 8.). Vain loppiainen koettiin sellaiseksi pyhäksi, jolloin kauppojen pitäisi saada olla vapaasti auki, mutta vastaukset jakautuivat melko tasaisesti ja aukiolon kannalla oli noin 53 prosenttia vastaajista. Helatorstain osalta tulokset olivat myös tasaiset, mutta noin 47 prosenttia kannatti vapaata aukioloa. Suuremmat erot muodostuivat pyhäinpäivän ja tapaninpäivän kohdalla. Kauppojen vapaata aukioloa pyhäinpäivänä kannatti vain noin 38 prosenttia ja tapaninpäivänä vieläkin vähemmän, eli noin 31 prosenttia kyselyyn osallistujista. Vapaata aukioloa kaikkina kirkollisina juhlapäivinä kannatti vain noin 27 prosenttia vastaajista. Oulun seudulla ei pidetty aukioloa yhtenkään pyhäpäivänä tarpeellisena, kun taas Lapissa loppiainen, helatorstai ja pyhänpäivä koettiin päiviksi, jolloin kauppojen pitäisi saada olla vapaasti auki. Lapin alueella tulokset olivat melko tasaiset verrattuna Oulun alueeseen, jossa kauppojen aukioloa kaikkina pyhäpäivinä vastustettiin.

KUVIO 8. Vähittäiskauppojen halukkuus aukioloon pyhäpäivinä (n=89)

Seuraavaksi kysyttiin olivatko vähittäiskaupat olleet avoinna loppiaisenä ja/tai helatorstaina. Vastaukset jakautuivat lähes tasan, mutta hieman enemmän oli sellaisia kauppiaita, jotka olivat olleet auki kyseisinä päivinä. Vastanneista vähittäiskaupan edustajista 49 prosenttia kertoi myymälänsä olleen avoinna helatorstaina ja/tai loppiaisenä. Näiltä haluttiin selvittää myös, että kokivatko vähittäiskauppojen edustajat aukiolosta loppiaisenä ja helatorstaina olleen kaupalle hyötyä. Vastausvaihtoehdoissa oli mukana myös kohta ”kauppamme ei ollut auki”, koska tiedettiin, etteivät kaikki kaupat saaneet olla avoinna kyseisinä päivinä. Kysymyksessä käsiteltiin loppiaista ja helatorstaita vuosina 2012 sekä 2013 ja kuten taulukosta 6. nähdään, kauppojen aukiolo loppiaisenä on ollut huomattavasti yleisempää kuin helatorstaina ja molempien päivien kohdalla aukiolo on yleistynyt vuoden aikana. Loppiaisenä 2012 noin 16 prosenttia vähittäiskaupoista oli kiinni ja seuraavana vuonna vastaava luku oli vajaa 5 prosenttia. Helatorstaina 2012 kaupoista kiinni oli yli puolet ja vuonna 2013 noin 45 prosenttia. Hyödyn arvioinnissa jätettiin tarkastelusta pois vähittäiskaupat, jotka eivät olleet avoinna kyseisinä päivinä. Noin 63 prosenttia vastaajista koki loppiaisen 2013 aukiolosta olleen hyötyä, kun taas aiempina vuosina vastaava luku oli 65 prosenttia. Helatorstain 2013 osalta vastaajista noin 63 prosenttia koki aukiolosta olleen hyötyä ja vuonna 2012 vastaava luku oli 55 prosenttia. Helatorstain kohdalla tulosten arviointiin vaikuttaa kuitenkin suuri ”en osaa sanoa”-vastausten määrä.

TAULUKKO 6. Loppiaisena ja helatorstain hyödyt vähittäiskaupoille

	Täysin samaa mieltä %	Osittain samaa mieltä %	Osittain eri mieltä %	Täysin eri mieltä %	En osaa sanoa %
Aukiolosta loppiaisena 2013 oli kaupалlemme hyötyä (n=43)	42	21	7	26	5
Aukiolosta helatorstaina 2013 oli kaupалlemme hyötyä (n=24)	42	21	13	8	17
Aukiolosta loppiaisena 2012 oli kaupалlemme hyötyä (n=37)	46	19	8	22	5
Aukiolosta helatorstaina 2012 oli kaupалlemme hyötyä (n=20)	35	20	5	15	25

5.2.4 Venäläisten turistien merkitys Pohjois-Suomen vähittäiskaupoille

Kyselyn seuraavassa osiossa keskityttiin venäläisten turistien määrään ja ostosmatkailuun Pohjois-Suomessa. Tämän osion ensimmäisessä kysymyksessä haluttiin selvittää, miten venäläisten turistien määrä vähittäiskauppojen toimialueilla on vaikuttanut päätökseen hyödyntää poikkeuslupa-aukioloaikoja loppiaisena ja helatorstaina. Kysymys esitettiin niille, jotka olivat aiemmin vastanneet kaupansa olleen auki loppiaisena tai helatorstaina (tai molempina). Suurin osa eli noin 73 prosenttia vastaajista oli sitä mieltä, että venäläisten turistien määrällä on ollut vaikutusta poikkeuslupien hyödyntämiseen.

Seuraavassa kysymyksessä esitettiin väittämiä liittyen venäläisten turistien määrään ja merkitykseen. Taulukosta 7. on nähtävissä, kuinka vastaajista 65 prosenttia oli sitä mieltä, että venäläisiä matkailijoita liikkuu paljon kauppojen toimialueilla, mutta heidän merkitystään vähittäiskauppojen aukioloaikoihin pidettiin pienenä, eikä heitä pidetty merkittävänä asiakaskuntana. Tässä kysymyksessä alueelliset erot vastauksissa olivat kuitenkin suuret.

TAULUKKO 7. Venäläisten turistien merkitys (n=89)

	Täysin samaa mieltä %	Osittain samaa mieltä %	En samaa enkä eri mieltä %	Osittain eri mieltä %	Täysin eri mieltä %
Toimialueellamme liikkuu paljon venäläisiä turisteja	35	30	7	16	12
Venäläisten turistien määrä vaikuttaa aukioloaikoihimme	25	15	10	15	36
Venäläiset turistit ovat merkittävä asiakaskunta kaupалlemme	20	17	8	25	30

Taulukossa 8. on eritelty Lapin alueen vastaukset venäläisten turistien merkityksestä. Kaikki Lapin vähittäiskauppojen edustajista olivat joko täysin tai osittain samaa mieltä siitä, että heidän toimialueellaan liikkuu paljon venäläisiä turisteja. Yli puolet Lapissa toimivista elinkeinonharjoittajista vastasi, että venäläiset turistit vaikuttavat vähittäiskauppojen aukioloaikoihin ja että venäläiset turistit ovat merkittävä asiakaskunta heille. Kuitenkin jopa 21 prosenttia vastaajista oli täysin eri mieltä siitä, että venäläiset turistit olisivat heille merkittävä asiakaskunta.

TAULUKKO 8. Venäläisten turistien merkitys Lapissa (n=28)

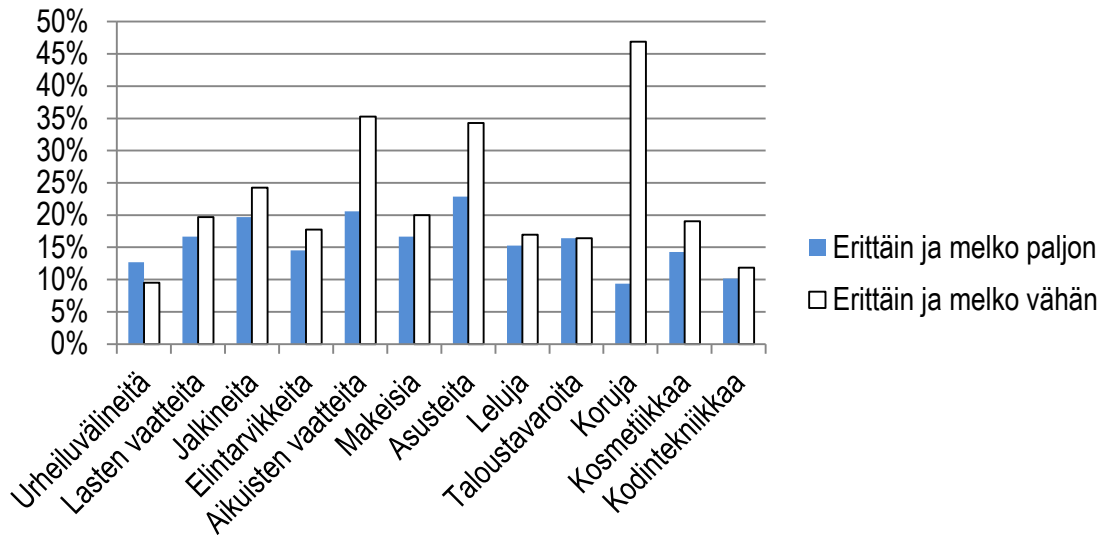
	Täysin samaa mieltä %	Osittain samaa mieltä %	En samaa enkä eri mieltä %	Osittain eri mieltä %	Täysin eri mieltä %
Toimialueellamme liikkuu paljon venäläisiä turisteja	61	39	-	-	-
Venäläisten turistien määrä vaikuttaa aukioloaikoihimme	46	21	7	11	14
Venäläiset turistit ovat merkittävä asiakaskunta kaupалlemme	32	29	4	14	21

Oulun alueen (taulukko 9.) vähittäiskauppojen edustajista vain 36 prosentin mukaan heidän toimialueellaan liikkuu paljon venäläisiä turisteja ja jopa 40 prosenttia oli täysin eri mieltä sen suhteen, että venäläiset turistit olisivat merkittävä asiakaskunta heidän vähittäiskaupalleen. Oulun alueen vähittäiskauppojen edustajista 78 prosentin mukaan venäläisten määrä ei ole vaikuttanut heidän aukioloaikoihinsa.

TAULUKKO 9. Venäläisten turistien merkitys Oulussa ja Kempeleessä (n=45)

	Täysin samaa mieltä %	Osittain samaa mieltä %	En samaa enkä eri mieltä %	Osittain eri mieltä %	Täysin eri mieltä %
Toimialueellamme liikkuu paljon venäläisiä turisteja	7	29	13	31	20
Venäläisten turistien määrä vaikuttaa aukioloaikoihimme	4	4	13	20	58
Venäläiset turistit ovat merkittävä asiakaskunta kaupallemme	7	7	13	33	40

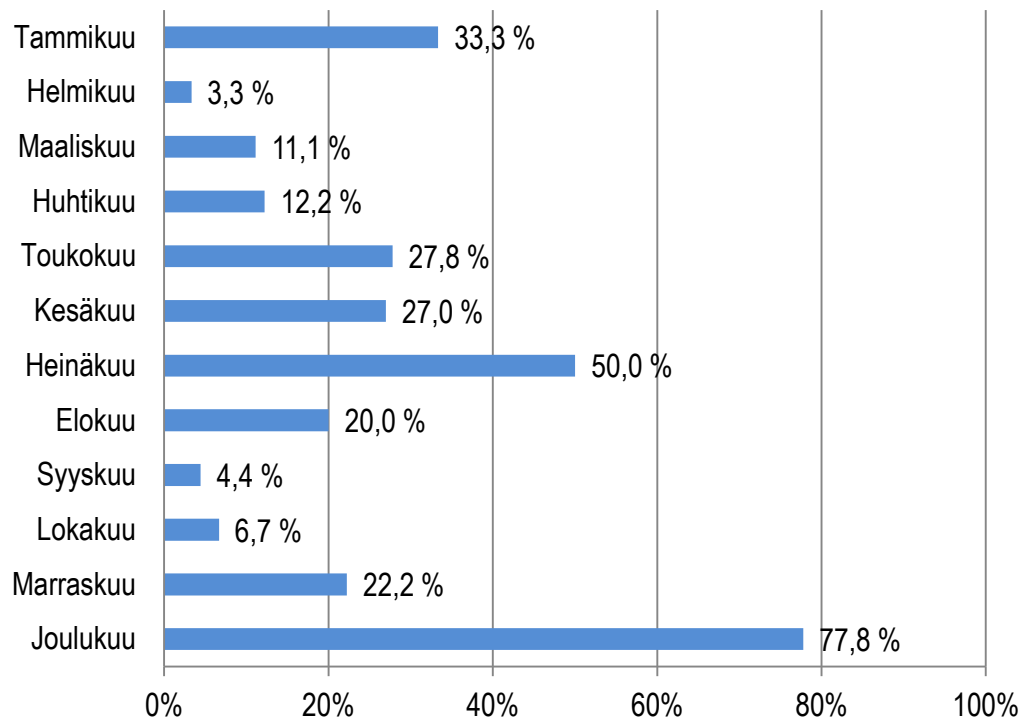
Seuraavassa kysymyksessä haluttiin selvittää, mitä venäläiset turistit Pohjois-Suomen vähittäiskaupoista ostavat. Vaihtoehdot yritettiin määritellä niin, että kaikki merkittävät ryhmät olisivat mukana ja ne perustuivat Kaupan liiton rajahaastattelututkimukseen vuodelta 2012 (Kaupan liitto 2012b, hakupäivä 30.9.2013). Vastaajat pystyivät valitsemaan myös vaihtoehdon ”ei myynnissä”, jos heidän kaupassaan ei myyty kyseistä tuotetta. Tähän vastausvaihtoehtoon tuli eniten vastauksia. Kuvioon 9. on yhdistetty vaihtoehdot ”erittäin paljon” ja ”melko paljon” sekä ”melko vähän” ja ”erittäin vähän”. Kuvioista 9 voi nähdä, että mikään tuoteryhmä ei nouse erityisesti esiin, mutta vaatteet ja asusteet ovat hieman ostetumpia kuin muut.

KUVIO 9. Mitä venäläiset ostavat kaupastanne?

Kyselyn viimeinen kysymys liittyi vähittäiskauppojen myynnin kuukausivaihteluihin (kuvio 10.). Tutkijat halusivat selvittää, mitkä kuukaudet ovat kaupoille myynnillisesti tärkeimpiä ja onko tällä sekä poikkeuslupien hakemisella yhteyttä. Vastauksia rajattiin siten, että vastaajien piti valita kolme kuukautta, jotka heidän mielestään olivat tärkeimmät. Myynnillisesti paras kuukausi näytti olevan joulukuu, seuraavaksi tuli heinäkuu ja kolmanneksi eniten myyntiä oli tammikuussa. Lapin alueella korostuu talvikuukausien merkitys myyntiin ja myynnillisesti parhaimmat kuukaudet olivat joulukuu, tammikuu ja marraskuu. Oulun alueella tärkeimmät myyntikuukaudet olivat joulukuu, heinäkuu ja toukokuu.

KUVIO 10. Mitkä kuukaudet ovat teille myynnillisesti tärkeimpiä? (n=90)

6 JOHTOPÄÄTÖKSET

Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää vähittäiskauppojen aukiololainsäädännön kehitystä 1960-luvulta nykypäivään, vähittäiskaupan aukioloaikoja koskevien poikkeuslupien myöntämisperusteita, vähittäiskauppojen edustajien kokemuksia poikkeuslupiin liittyen, alueellisia eroja poikkeuslupien kokemisessa sekä venäläisten turistien merkitystä poikkeuslupien hyödyntämisessä. Aukiololaki on muuttunut 60-luvun lopulta useaan otteeseen ja yleisesti ottaen lainsäädäntö on muuttunut koko ajan vapaampaan suuntaan. Suurimmat muutokset ovat kohdistuneet sunnuntain aukioloaikoihin, jotka sallittiin vasta vuonna 1994 sekä pienten päivittäistavara kauppojen aukioloaikoihin, jotka vapautettiin juhlapyhiä lukuun ottamatta vuonna 2009. Aukioloaikojen säätelyn muutokset ovat voineet olla kuluttajan kannalta sekavia eivätkä kaikki kaupat hyödynnä lainsäädännön mahdollistamia aukioloaikoja. Asiakkaan kannalta kauppojen aukioloaikojen yhtenäistäminen olisi tarpeellista.

Poikkeuslupien myöntämisperusteet on määritelty laissa vähittäiskaupan sekä parturi- ja kamppamoliikkeen aukioloajoista. Aluehallintovirastot myöntävät poikkeuslupia näiden perusteiden puitteissa. Tällaisia erityisiä syitä poikkeusluvan myöntämiselle voivat olla esimerkiksi liikkeen sijaintiin, matkailuun, yleisö tapahtumaan tai vastaavaan olosuhteeseen liittyvät seikat eli tilanteet, jolloin palvelujen kysyntä on normaalista poikkeava. Perusteet ovat kaikille samat, mutta poikkeuslupien myöntämisessä on kuitenkin koettu olevan alueellisia eroja. Tästä syystä poikkeuslupien käsittelyn keskittämistä yhteen aluehallintovirastoon on esitetty.

Tutkimusosan tavoitteena oli selvittää Oulun kauppakamarille sen toimialueen vähittäiskauppojen suhtautumista voimassa olevaan aukiololainsäädäntöön ja aukioloaikoja koskevaan poikkeuslupakäytäntöön. Tutkijat kuitenkin laajensivat tutkimusta koskemaan myös Lappia, jotta tuloksia voitaisiin vertailla kahden eri alueen välillä. Koska poikkeuslupahakemuksissa venäläisten turistien merkitystä korostetaan, tutkijat halusivat myös selvittää kokevatko vähittäiskaupat Pohjois-Suomessa venäläisten turistien ostovoiman niin merkittäväksi tekijäksi liiketoiminnalleen. Opinnäytetyön tutkimusosa toteutettiin kvantitatiivista eli tilastollista menetelmää käyttäen. Kysely tehtiin Webropol-ohjelmalla ja se osoitettiin vähittäiskauppojen esimiestasolle Pohjois-Suomessa. Kysely lähetettiin runsaalle 300:lle vähittäiskaupalle Pohjois-Suomessa, joista kyselyyn vastasi vain 90 kauppa. Eniten vastauksia saatiin Oulusta ja Kempeleestä, jotka muodostivat jopa puolet vastauksista. Rovaniemeltä vastauksia saimme ainoastaan 14 vastausta ja loput alueista

(Kajaani, Kalajoki, Kemi, Kittilä, Kuusamo, Posio, Ranua, Sodankylä, Sotkamo) muodostivat 34 prosenttia vastausten kokonaismäärästä, mutta vastaajien määrä paikkakunnittain oli niin pieni, ettei luotettavia paikkakuntaluokituksia voitu tehdä. Tuloksissa korostuukin Oulun alueen vähittäiskauppojen edustajien mielipiteet. Oulun kauppakamarin kannalta on valitettavaa, ettei heidän toimialueensa paikkakunnilta, kuten Kuhmosta ja Raahesta saatu yhtään vastausta. Lapin pienet paikkakunnat yhdistettiin yhdeksi kuvaajaksi (muu Lappi) sekä loput vastausprosenttiltaan pienet paikkakunnat omaksi kuvaajakseen (muut) kuviossa 3.

Koska Suomessa on paljon pieniä yrityksiä, ei ollut yllättävää, että suurin osa kyselyyn vastanneista yrityksistä työllisti 1-10 henkilöä. Tutkijat odottivat saavansa päivittäistavarakaupoilta enemmän vastauksia, koska kysely lähetettiin usealle päivittäistavarakaupalle, mutta niiden osuus vastaajista oli kuitenkin vain 16 prosenttia. Koska kysely lähetettiin osittain toisten osapuolten kautta, se meni myös muille yrityksille kuin vähittäiskaupoille ja saatiin kaksi vastausta kahviloilta ja yksi ravintolalta, mutta nämä eivät vaikuta tuloksiin merkittävästi. Koska lähes 75 prosenttia vastaajista edusti erikoiskauppoja, on luonnollista, että myymälöiden koko oli yleisesti alle 400 m².

Kysely lähetettiin neljälle kauppakeskukselle sekä kaupunkien keskustassa sijaitseville vähittäiskaupoille, jotka saattavat luokitella itsensä myymäläkeskittymiin kuuluviksi. Esimerkiksi Oulun keskustassa sijaitsevat liikkeet voivat ajatella kuuluvansa myymäläkeskittymään. Ei siis ole yllättävää, että lähes puolet kyselyyn osallistuneista myymälöistä sijaitsi kauppakeskuksessa tai vastaavassa myymäläkeskityksessä. Kauppakeskukset ja myymäläkeskittymät sijaitsevat usein suurissa kaupungeissa, joten on luonnollista, että Oulun alueella ja Rovaniemellä niiden osuus vastaajista oli yli puolet. Jopa 55 prosenttia kauppakeskuksissa sijaitsevista myymälöistä ei voinut itse määrittellä omia aukioloaikojaan. Kuluttajatutkimuskeskuksen tutkimuksessa käy ilmi, että kauppakeskuksessa sijaitsevissa yrittäjävetoisissa myymälöissä päätettiin itse aukioloajoista (Kuluttajatutkimuskeskus 2011, hakupäivä 18.10.2013). Tämä tuli esille myös tässä tutkimuksessa. Myymäläpäälliköiden vastaukset olivat myös samassa linjassa kuluttajatutkimuskeskuksen tutkimuksen kanssa, eli he eivät itse voi määrittellä omia aukioloaikojaan.

Aukiololain mukaan elinkeinonharjoittajaa ei voida velvoittaa sopimuksella tai muulla vastaavalla pitämään liikettään avoinna kaikkina viikonpäivinä, vaan hänellä on oikeus pitää liikkeensä suljettuna. Tästä voidaan poiketa vain, jos se on välttämätöntä ja kohtuullista. (Laki vähittäiskaupan sekä parturi- ja kampaamoliikkeen aukioloajoista 4.1 §.) Tuloksista selvisi, että kauppakeskuksessa sijaitsevien myymälöiden aukioloajat määrittelee usein kauppakeskus. Muutamassa vasta-

uksessa kerrottiin, että kauppakeskuksen vuokrasopimuksissa on kohta, jossa liikkeitä vahvasti suositellaan olemaan auki kauppakeskuksen yhtenäisten aukioloaikojen mukaisesti. Kauppakeskuksissa toimivat elinkeinonharjoittajat olivat aktiivisempia vastaajia, joka voi johtua siitä, että he kokevat haluavansa vaikuttaa asioihin, joissa on epäkohtia.

Tuloksista selvisi, että mielipiteet aukioloaikojen vapauttamisesta jakautuvat melko tasaisesti vapauttamisen puolesta ja vastaan. Lähes kolmasosa vastusti aukioloaikojen vapauttamista, eli he haluavat, että aukioloaikoja säädellään lailla. Tämä voi johtua siitä, että elinkeinonharjoittajat haluavat ylläpitää omaa työkykyään ja jaksamistaan, eivätkä tahdo kilpailla aukioloajoilla muiden vähittäiskauppojen kanssa. Lisäksi vastaajista lähes puolet edusti kauppakeskusmyymälöitä, joten voi olla, että he pelkäävät joutuvansa laajentamaan aukioloaikojaan kauppakeskuksen painostuksesta. Hieman alle puolet kyselyyn osallistuneista oli muuttanut aukioloaikojaan viimeisen vuoden aikana, joista melkein puolet oli lisännyt sunnuntain aukioloaikaansa. Tämä voi tarkoittaa myös sitä, että kaupat ovat päättäneet ottaa sunnuntain kauppapäiväksi, jos eivät ole aikaisemmin hyödyntäneet mahdollisuuttaan sunnuntaiaukioloon. Aukiololain mukaan sunnuntaisin kaupat saavat olla auki kello 12 ja 18 välisenä aikana (isänpäivän ja jouluaaton välisenä aikana kello 21:een asti) (Laki vähittäiskaupan sekä parturi- ja kampaamoliikkeen aukioloajoista 1.2 §).

Vastaajat olivat sitä mieltä, että poikkeuslupien myöntäminen Suomessa on epätasapuolista, kuten tietoperustan asiantuntijakommenteistakin käy ilmi. Yritykset voivat olla tämän asian suhteen eriarvoisessa asemassa ja poikkeuslupien käsittelyajat vaihdella eri puolilla maata. Yksi vaihtoehto epätasapuolisuuden ratkaisemiseksi on poikkeuslupien käsittelyn keskittäminen yhteen aluehallintovirastoon, jota on ehdotettu esimerkiksi valtioneuvoston selonteossa kauppojen aukioloajan laajentamisen vaikutuksista (VNS 5/2012 vp, 33). Kyselyyn vastanneista suurin osa olikin keskittämisen kannalla. Onkin hieman yllättävää, että vaikka poikkeuslupien käsittelyä ei pidetä tasapuolisena, niin vastaajat kertoivat silti olevansa tyytyväisiä nykyiseen poikkeuslupakäytäntöön. Kauppakamarin roolia poikkeuslupien hakijana ei pidetty niin tärkeänä, kun tutkijat odottivat. Noin puolet vastaajista oli sitä mieltä, että kauppakamarin rooli on tärkeä, mutta yllättävän moni ei osannut ottaa asiaan kantaa. Voi olla, että vähittäiskauppojen edustajat eivät tiedä, mikä kauppakamarin tehtävä on poikkeuslupiin liittyen, vaikka keskuskauppakamari ja kauppa-kamarit poikkeuslupa- ja aukioloaika-asioita kovasti ajavatkin.

Suuria alueellisia eroja aukioloaikojen poikkeuslupien kokemisessa ei löytynyt. Tyytyväisyys nykyiseen poikkeuslupakäytäntöön oli hieman korkeampaa Lapissa kuin Oulun alueella. Tämä voi johtua siitä, että poikkeuslupien myöntämisessä on alueellisia eroja. Oulussa venäläisten määrä

ei ole vielä yhtä suuri kuin Lapissa, joten voi olla, että poikkeuslupien myöntämisen suhteen joudutaan selvittämään erityisiä syitä hyvin tarkasti. Lapissa suhtauduttiin myös poikkeuslupien myöntämisen tasapuolisuuteen positiivisemmin kuin Oulun alueella. Kauppakamarin rooli poikkeuslupien hakijana koettiin hieman tärkeämpänä Oulun alueen vähittäiskaupoissa, mikä voi johtua siitä, että Oulussa luvat haetaan usein Oulun kauppakamarin toimesta koko sen toimialueelle, kun taas Lapissa luvanhakijat ovat yleensä yksittäisiä yrityksiä, pois lukien Rovaniemi ja Kemi, jonne myönnettävät luvat ovat osittain alueellisia (EOA 16.10.2012. Dnro 72/4/11. Oikeusasia-mies, hakupäivä 30.10.2013).

Vastauksista avoimeen kysymykseen poikkeuslupapäätöksestä tiedottamisesta voidaan tulkita, että kauppakeskuksissa poikkeusluvista tiedottaminen on toimivaa. Elinkeinonharjoittajat, jotka eivät toimi kauppakeskuksessa, eivät saaneet tietoa mistään tietystä lähteestä, vaan vastaukset olivat hyvin hajanaisia. Poikkeuslupapäätöksistä tiedottamista tulisikin kehittää, jotta kaikki vähittäiskaupat saisivat tiedon luotettavalta taholta ja hyvissä ajoin. Aluehallintovirastossa poikkeuslupahakemuksen käsittely kestää noin neljä viikkoa ja tämän lisäksi käsittelyaika pitenee entisestään, jos hakemusta täytyy täydentää (Aluehallintovirasto 2013a, hakupäivä 19.9.2013). Koska tutkimukseen vastanneet vähittäiskauppojen edustajat tarvitsevat tiedon poikkeuslupapäätöksestä yli neljä viikkoa ennen lupapäivää, hakemus tulee lähettää todella hyvissä ajoin (vähintään kaksi kuukautta etukäteen), jotta se ehditään käsitellä ja vähittäiskaupoille jää aikaa valmistautua ja hankkia työvoimaa kyseiselle päivälle.

Tutkijat ja toimeksiantaja olivat erityisen kiinnostuneita siitä, oliko aukiolosta pyhäpäivinä ollut vähittäiskaupoille hyötyä. Oulun kauppakamaria kiinnosti poikkeuslupien hakijana tietysti selvittää, onko lupien hakeminen ylipäänsä tarpeellista. Tuloksista selviää, että vuosina 2012-2013 aukiolo sekä loppiaisena, että helatorstaina on koettu yleisesti hyödylliseksi ja että vuosien välillä ei ole tapahtunut juurikaan muutosta hyödyn kokemisessa.

Suuri osa vähittäiskauppojen edustajista, jotka olivat pitäneet liikettään avoinna loppiaisena ja/tai helatorstaina oli sitä mieltä, että venäläiset turistit vaikuttivat päätökseen hyödyntää aluehallintoviraston myöntämää poikkeuslupaa. Oulun alueella osuus oli hieman pienempi verrattuna koko tutkimusalueeseen, mutta kuitenkin puolet vähittäiskaupoista koki venäläisten turistien vaikuttaneen päätökseen. Kuitenkin reilut kymmenen prosenttia ei osannut sanoa mielipidettään tähän kysymykseen, joten voi olla mahdollista, että he eivät ole ajatelleet aukioloa venäläisten turistien kannalta ollenkaan. Lapin alueella venäläisten turistien merkitys on hyvin suuri, mikä tulee myös esille majoitustilastoista (Suomen virallinen tilasto SVT 2013b, hakupäivä 1.10.2013). Oulun alu-

eella kannattaisi panostaa venäläisille kohdistettuun markkinointiin ja kehittää kulkuyhteyksiä Venäjältä Ouluun. Lisäksi venäläisten turistien houkuttelemiseksi, Ouluun tulisi lisätä palvelutarjontaa ja ostosmahdollisuuksia ja kehittää niitä enemmän venäläisiä kiinnostaviksi. Uusimman Kaupan liiton selvityksen mukaan venäläisten turistien verottomien ostosten määrä on kääntynyt laskuun todennäköisesti hidastuneesta talouskasvusta johtuen (Kaupan liitto 2013c, hakupäivä 30.10.2013). Tämä on voinut vaikuttaa myös opinnäytetyön tutkimuksen tuloksiin venäläisten turistien merkityksen osalta ja mahdollisesti venäläisten turistien merkitys koetaan tässä taloustilanteessa normaalia vähäisemmäksi.

Kyselyn toiseksi viimeinen kysymys ”Mitä venäläiset ostavat kaupastanne?” oli haastava vastaajille sekä tutkijoille, koska mikään tietty vastausvaihtoehto ei erottunut muista. ”Ei myynnissä” vaihtoehdon valinneiden määrä oli yllättävän suuri ja joidenkin tuoteryhmien kohdalla jopa 78 prosenttia. Voi olla, että vastaajat eivät ymmärtäneet kysymystä ja kysymykseen olisikin pitänyt lisätä vastausvaihtoehto tuliaisista ja matkamuistot sekä avoin kohta, jossa vastaajat olisivat itse voineet kertoa, mitä venäläiset heidän kaupastaan ostavat. Vertailuasteikko saattoi myös olla harhaanjohtava, jos venäläiset turistit eivät todellakaan ole merkittävä asiakasryhmä Pohjois-Suomen kaupoissa, jolloin vähittäiskauppojen edustajien on voinut olla vaikea sijoittaa venäläisten ostoksia ”erittäin paljon” ja ”erittäin vähän” väliselle asteikolle. Tästäkin syystä ”ei myynnissä” vaihtoehto on voinut kerätä niin paljon vastauksia. Kaupan liiton rajahaastattelututkimuksen mukaan venäläiset ostavat suomesta eniten elintarvikkeita, vaatteita ja taloustavaroita (Kaupan liitto 2012b, hakupäivä 30.9.2013). Kyselyyn vastasi suhteellisen vähän päivittäistavarakauppoja, joten elintarvikkeet eivät nousseet tässä tutkimuksessa suurimmaksi myyntiartikkeliksi. Myydyimpiä tavaroita venäläisille olivatkin siis asusteet, jalkineet ja aikuisten vaatteet, mikä noudattaa pitkälti rajatutkimuksen tuloksia.

Tänä vuonna (2013) pyhäinpäivälle Pohjois-Suomessa haettiin poikkeuslupaa vähittäiskauppojen aukioloaikoihin kauppakeskus Zeppelinin liikkeille ja kolmelle Kuusamossa sijaitsevalle päivittäistavarakaupalle, mutta lupaa ei myönnetty, koska aluehallintoviraston mukaan erityiset syyt eivät täytyneet (Aluehallintovirasto 2013c, hakupäivä 23.10.2013). Tutkimuksen tuloksissa kävi ilmi, etteivät kauppojen edustajatkaan pidä pyhäinpäivän aukioloa tarpeellisena. Tutkimukseen osallistuneet vähittäiskauppojen esimiehet kannattavat loppiaisena aukioloa ja loppiaiselle 2014 onkin jo myönnetty poikkeuslupia.

7 POHDINTA

Opinnäytetyön aihe sai alkunsa helmikuussa 2013, kun Oulun kauppakamari ehdotti aiheen tutkimista. Aihe tuntui mielenkiintoiselta, mutta muut koulutyöt täytyi suorittaa ennen prosessin aloitusta. Aiheesta käytiin keskustelemassa lehtori Kaisu Kinnusen kanssa ja sovittiin, että opinnäytetyön kirjoittaminen aloitetaan syksyllä 2013. Koska tietoperusta pohjautui pitkälti juridiikkaan ja aihe oli laaja, jaettiin opinnäytetyön tekeminen kahdelle henkilölle. Opinnäytetyön kirjoittaminen aloitettiin syyskuussa 2013 ja tietoperusta muodostui melko sujuvasti, jolloin työ rakentui lähes lopulliseen muotoonsa. Tutkimusongelmia tarkennettiin ja niiden määrää vähennettiin aloitusseminaarin jälkeen. Aiheeseen liittyvä tietoperusta ei ollut kovin laaja, mutta lähteitä löytyi loppujen lopuksi paljon. Kirjallisuutta aiheesta ei juuri ollut, mutta aiheesta löydettiin artikkeleita ja tutkimuksia ynnä muuta ajankohtaista tietoa muista lähteistä.

Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää vähittäiskauppojen aukioloaikojen säätelyä ja poikkeuslupien myöntämistä Pohjois-Suomessa. Työlle määriteltiin kolme päätutkimusongelmaa ja kaksi alatutkimusongelmaa. Ensimmäiseen kahteen saatiin vastaukset tietoperustasta ja loput selvisivät toteutetun tutkimuksen tuloksista. Määriteltyihin tutkimusongelmiin ja itse tutkimukseen oltiin tyytyväisiä ja työn tavoite toteutui siis hyvin.

Tiedonkeruun osalta aiheeseen liittyvä lainsäädäntö löytyi helposti, mutta muiden lähteiden löytäminen osoittautui haastavaksi. Tietoperusta rakentui kuitenkin sujuvasti, sillä aihe ei ole kovin laaja ja siinä oli helppo pysyä koko kirjoittamisprosessin ajan. Tutkimuksen toteutuksessa haastavaa oli yhteystietojen kerääminen, joka vei paljon aikaa. Webropolin käyttö koettiin helpoksi ja tutkijat kävivätkin ennen tutkimuksen aloittamista harjoittelemassa sen käyttöä lehtori Anu Nivan kanssa. Tulosten avaaminen ja tulkinta osoittautui sopivan haasteelliseksi, vaikeaa oli vain löytää pääasiat ja saada taulukot ja kuviot helposti luettavaan muotoon.

Jotta kyselyyn olisi saatu tarpeeksi kattavasti vastauksia luotettavien paikkakuntavertailujen toteuttamiseksi, olisi kysely pitänyt lähettää kaikille Pohjois-Suomen vähittäiskaupoille, mutta koska tietojen löytäminen vei paljon aikaa ja vaivaa niin käytännössä tämä ei ollut mahdollista. Otokset tutkimuksessa jäivät melko pieneksi eikä niiden perusteella voi tehdä kovin luotettavia johtopäätöksiä ja yleistyksiä. Toinen mahdollisuus olisi ollut valita vain muutamia suurempia kaupunkeja tai kuntia, jolloin vastausten lukumäärä paikkakunnittain olisi ollut suurempi. Kyselyn koettiin kuitenkin olevan hyvä tapa selvittää tämän tyyppistä tietoa, eikä esimerkiksi haastatteluiden tekemi-

nen olisi ollut perusteltua. Kysymykset mittasivat yleisesti niitä asioita, mitä niillä haluttiin selvittääkin.

Venäläisten turistien määrää on käsitelty Suomessa rajahaastattelututkimuksien avulla, mutta Pohjois-Suomeen tulevien venäläisten matkailijoiden määrästä ja ostokäyttäytymisestä nämä tutkimukset eivät anna kattavaa tietoa, koska rajahaastattelututkimukset on toteutettu Etelä- ja Kaakkois-Suomen rajanylityspaikoilla. Venäläisten matkailijoiden määrästä ja ostokäyttäytymisestä nimenomaan Pohjois-Suomessa onkin melko vähän tutkittua tietoa. Pohjoisten rajanylityspaikojen kautta tulevien venäläisten turistien määrää ja ostokäyttäytymistä voisikin tutkia lisää. Hyödyllistä olisi myös selvittää, miten venäläisiä turisteja saataisiin houkutelua enemmän etenkin Oulun seudulle. Jatkotutkimusta voitaisiin tehdä lisäksi kauppakeskuryrittäjien asemasta, koska opinnäytetyössä nousi esiin, että kauppakeskuksissa toimivien elinkeinonharjoittajien oikeudet eivät täysin toteudu.

Vähittäiskauppojen aukioloaikoihin saaduista poikkeusluvista tiedottamiseen tulisi panostaa. Tiedotusvälineiksi ehdotetaan paikallisuutisia sekä -lehtiä. Kauppakamari voisi myös lähettää jäsenrekisterin kautta vähittäiskaupoille tietoa siitä, mille päiville he aikovat poikkeuslupaa hakea ja ilmoittaa myöhemmin aluehallintoviraston päätöksestä. Myös turisteille kohdennettua tiedotusta tulisi tehostaa, jolloin matkanjärjestäjät ja hotellit olisivat suuressa roolissa. Matkailukeskusten informointi on myös tärkeää, jotta turisteille saadaan ajankohtaiset tiedot palvelevista kaupoista ja niiden aukioloista.

Aukiololaki on muuttunut vuosien varrella useaan otteeseen ja tälläkin hetkellä aukiololainsäädäntö on jossain määrin epäselvä esimerkiksi eri kokoisten myymälöiden osalta. Tämä aiheuttaa monissa kuluttajissa hämmästyksiä ja sekaannusta. Vaikka tämän hetkisen lain varjolla vähittäiskaupat saisivatkin aukaista ovensa aamulla jo seitsemältä, harva silti tekee niin. Sekaannusta toki voisi aiheuttaa sekin, jos vähittäiskaupat saisivat vapaasti päättää omista aukioloajoistaan. Yhdeksi jatkotutkimuskysymykseksi esitetäänkin aukiololainsäädännön tarkastelua myös asiakkaan näkökulmasta. Tämä opinnäytetyö tehtiin yritysnäkökulmasta, mutta yritysten ja niiden työntekijöiden näkökulmat ovat hyvin erilaiset aukioloaikoihin liittyen, joten toinen mielenkiintoinen jatkotutkimusongelma voisikin olla asian selvittäminen työntekijöiden näkökulmasta.

Voimassa oleva laki vähittäiskaupan sekä parturi- ja kampaamoliikkeen aukioloajoista on vuodelta 2009 ja tässä ajassa kaupankäynti on ehtinyt muuttua paljon. Verkkokaupasta ostaminen lisääntyy vuosi vuodelta ja samalla tarve aukioloaikojen säätelyyn on muuttunut. Verkkokaupasta

tuotteita voi ostaa vuoden jokaisena päivänä ympäri vuorokauden, joten kivijalkakauppojen on vaikea kilpailla verkkokauppojen kanssa nykyisten aukiolosäädösten puitteissa. Vallitseva taloustilannekin tuo omat haasteensa vähittäiskaupoille, eivätkä turistit välttämättä käytä niin paljon rahaa ostoksiin kuin aikaisempina vuosina. Venäläisten kulutus niin kotimaassa kuin ulkomailla riippuu talouskasvusta, joten ostosmatkailu Suomeen ei välttämättä ole enää niin yleistä kuin aiempina vuosina.

Opinnäytetyötä tehdessä aluehallintoviraston rooli selkeni tutkijoille sekä poikkeuslupaprosessi hahmottui paremmin. Tietoperustaa kirjoitettaessa huomattiin, kuinka suuri merkitys venäläisillä turisteilla on talouteemme sekä matkailullisesti, että ostovoiman kannalta. Työssä tuli myös ilmi kuinka erilaisia mielipiteitä aihe herättää, jonka takia mielenkiinto kirjoittamiseen säilyi läpi työn. Lainsäädännön muuttumista ja poikkeuslupien myöntämiseen liittyviä asioita seurataan tulevaisuudessakin mielenkiinnolla.

LÄHTEET

Aluehallintovirasto. 2013a. Aukioloaikojen poikkeusluvut. Hakupäivä 19.9.2013, <http://www.avi.fi/web/avi/aukioloaikojen-poikkeusluvut>.

Aluehallintovirasto. 2013b. Tiedote. Lapin AVI huolissaan vähittäiskaupan poikkeuslupien keskittämisestä. Hakupäivä 2.12.2013, <http://www.avi.fi/web/avi/-/lapin-avi-huolissaan-vahittaiskaupan-poikkeuslupien-keskittamisesta-lappi->.

Aluehallintovirasto. 2013c. Tiedote. Pohjois-Suomen aluehallintovirasto ei myöntänyt vähittäiskauppojen aukiololle poikkeuslupia pyhäinpäivälle. Hakupäivä 23.10.2013, <http://www.avi.fi/web/avi/-/pohjois-suomen-aluehallintovirasto-ei-myontanyt-vahittaiskauppojen-aukiololle-poikkeuslupia-pyhainpaivalle-pohjois-suomi->.

Aluehallintoviraston päätös poikkeuslupahakemukseen vähittäiskaupan aukioloajoista 28.11.2013. PSAVI/2194/04.06.01/2013.

EOA 16.10.2012. Dnro 72/4/11. Hakupäivä 30.10.2013, <http://www.oikeusasiamies.fi>.

Hallintolaki 6.6.2003/434.

Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi vähittäiskaupan aukioloajoista ja elinkeinon harjoittamisen oikeudesta annetun lain 3 §:n ja 23 kohdan kumoamisesta. HE 49/2000 vp. Hakupäivä 24.9.2013, <http://www.eduskunta.fi>.

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi vähittäiskaupan aukioloajoista. HE 84/2009 vp. Hakupäivä 25.9.2013, <http://www.eduskunta.fi>.

Helsingin seudun kauppakamari. 2013. Helsingin, Espoon ja Vantaan vähittäiskaupat voivat olla auki loppiaisena 2014. Hakupäivä 24.10.2013, <http://news.cision.com/fi/helsingin-seudun-kauppakamari/r/helsingin--espoon-ja-vantaan-vahittaiskaupat-voivat-olla-auki-loppiaisena-2014,c9474060>.

International chamber of commerce. 2013. World chambers federation. Hakupäivä 7.10.2013, <http://www.iccwbo.org/about-icc/organization/world-chambers-federation/>.

Kaleva. 2013. EK:n Laatunen: Kirkon pitäisi miettiä pyhäkantaansa. Hakupäivä 23.10.2013, <http://www.kaleva.fi/uutiset/kotimaa/ekn-laatunen-kirkon-pitaisi-miittaa-pyhakantaansa/640356/>.

Kaupan liitto. 2011a. Kaupan uudet aukioloajat – Mitä yrityksen ajattelevat? Kaupan liiton jäsenkysely uudesta aukiololaista. Hakupäivä 20.9.2013, <http://feed.ne.cision.com/wpyfs/00/00/00/00/00/13/E2/B4/wkr0001.pdf>.

Kaupan liitto. 2011b. Venäläiset kuluttajat Suomessa –Pietarin alueen kuluttajakysely. Hakupäivä 3.10.2013, http://www.kauppa.fi/ajankohtaista/tiedotteet/venaetaeisturistit_haluaisivat_kuluttaa_ennemmaen_21769.

Kaupan liitto. 2012a. Poikkeuslupia kauppojen loppiaisaukioloon myönnetty ympäri maata. Hakupäivä 8.10.2013, http://www.kauppa.fi/ajankohtaista/uutiset/poikkeuslupia_kauppojen_loppiaisaukioloon_myoennetty_ympaeri_maata_23147.

Kaupan liitto. 2012b. Venäläiset kuluttajat Suomessa – Rajahaastattelututkimus. Hakupäivä 30.9.2013, http://www.kauppa.fi/ajankohtaista/tiedotteet/venaetaeisten_ostosmatkailu_lyoe_ennaeetyksiae_22987.

Kaupan liitto. 2012c. Venäläisten ostosmatkailu lyö ennätyksiä. Hakupäivä 23.10.2013, http://www.kauppa.fi/ajankohtaista/tiedotteet/venaetaeisten_ostosmatkailu_lyoe_ennaeetyksiae_22987.

Kaupan liitto. 2013a. Jouluseasonki alkaa – kuluttajat vielä varovaisia. Hakupäivä 5.12.2013, http://www.kauppa.fi/ajankohtaista/tiedotteet/jouluseasonki_alkaa_kuluttajat_vielae_varovaisia_23825.

Kaupan liitto. 2013b. Loppiaiseksi myönnetty poikkeuslupia kauppojen aukioloon. Hakupäivä 23.10.2013, http://www.kauppa.fi/ajankohtaista/uutiset/loppiaiseksi_myoennetty_poikkeuslupia_kauppojen_aukioloon_23679.

Kaupan liitto. 2013c. Suomeen tulevien venäläismatkailijoiden kulutus käännekohdassa. Hakupäivä 30.10.2013, http://www.kauppa.fi/ajankohtaista/tiedotteet/suomeen_tulevien_venaetaeismatkailijoiden_kulutus_kaeaennekohdassa_23708.

Kaupan liitto. 2013d. Verkkokauppa jatkoi kasvuaan alkuvuonna. Verkkokauppatilasto 2013 H1. Hakupäivä 29.10.2013, http://www.kauppa.fi/ajankohtaista/tiedotteet/verkkokauppa_jatkoi_kasvuun_alkuvuonna_23674.

Kauppakamarilaki 1.11.2002/878.

Kauppalehti. 2013. Neuvottelut arkipyhistä vielä lähtökuopissa. Sisäinen lähde. Hakupäivä 21.10.2013, <http://www.kauppalehti.fi/etusivu/neuvottelut+arkipyhista+viela+lahtokuopissa/201309511363>.

Keskuskauppakamari. 2011a. Eron kalliista lupabyrokratiasta: kaupat auki loppiaisena koko maassa. Hakupäivä 15.10.2013, <http://news.cision.com/fi/keskuskauppakamari/r/eroon-kalliista-lupabyrokratiasta--kaupat-auki-loppiaisena-koko-maassa,c9183823>.

Keskuskauppakamari. 2011b. Ovatko kaupat auki loppiaisena? Hakupäivä 15.10.2013, <http://kauppakamari.fi/2011/12/21/ovatko-kaupat-auki-loppiaisena/>.

Kirkkolaki 26.11.1993/1054.

Kuluttajatutkimuskeskus. 2011. Kaupan aukiololain soveltaminen kauppakeskuksissa. Työselosteita ja esitelmiä 2011:133. Hakupäivä 18.10.2013, http://www.kuluttajatutkimuskeskus.fi/files/5521/2011_133_tyoseloste_kaupanaukiolo_jarvinen.pdf.

Kuopion kauppakamari. 2013. Kaupoille poikkeuslupa loppiaisena aukioloaikoihin. Hakupäivä 23.10.2013, <http://www.kuopiochamber.fi/fi/viestinta/ajankohtaista/kaupoille-poikkeuslupa-loppiaisena-aukioloaikoihin>.

Kärkkäinen, A., ylitarkastaja, Pohjois-Suomen aluehallintovirasto. 2013. Haastattelu 24.9.2013, Oulu.

Lakialoite 44/2013 vp. Laki vähittäiskaupan sekä parturi- ja kampaamoliikkeen aukioloajoista annetun lain 2 §:n muuttamisesta. Hakupäivä 31.10.2013, <http://www.eduskunta.fi>.

Laki valtion aluehallinnon uudistamista koskevan lainsäädännön voimaansaattamisesta 20.11.2009/903.

Laki vähittäiskaupan ja eräiden työliikkeiden liikeajasta 276/1997.

Laki vähittäiskaupan ja eräiden työliikkeiden liikeajasta annetun lain muuttamisesta 918/1989.

Laki vähittäiskaupan ja eräiden työliikkeiden liikeajasta annetun lain muuttamisesta 446/1994.

Laki vähittäiskaupan liikeajasta 435/1969.

Laki vähittäiskaupan liikeajasta annetun lain muutoksesta 919/1971.

Laki vähittäiskaupan sekä parturi- ja kampaamoliikkeen aukioloajoista 28.12.2000/1297.

Laki vähittäiskaupan sekä parturi- ja kampaamoliikkeen aukioloajoista 27.11.2009/945.

Lämsä, J., ylitarkastaja, Lapin aluehallintovirasto. Opinnäytetyö poikkeusluvista. Sähköpostiviesti k0hasa00@students.oamk.fi 19.9.2013.

Matkailun edistämiskeskus. 2013. Ulkomaan matkailu: Venäjä – Russia. Hakupäivä 24.10.2013, <http://mek.fi/mis2/mismarke.nsf/pages/VEN%C3%84J%C3%84%20-%20RUSSIAOTRAVEL?opendocument&np=C-20&ind=w5/mekfi/index.nsf>.

Matkailun edistämiskeskus / Tilastokeskus. 2013. Rajahaastattelututkimus osa 26 ulkomaiset matkailijat Suomessa vuonna 2012. Hakupäivä 25.9.2013, http://www.mek.fi/wp-content/uploads/2013/05/2013-A173-Raja_2012.pdf.

Okkonen, J., toimitusjohtaja, Oulun kauppakamari. 2013. Haastattelu 2.10.2013, Oulu. Tekijän hallussa.

Oulun kauppakamari. 2013. Toiminta. Hakupäivä 19.9.2013, <http://www oulu.chamber.fi/sivu/fi/toiminta/>.

Palvelualojen ammattiliitto. 2013. Kauppojen poikkeuslupiin vaaditaan tasapuolisuutta. Hakupäivä 21.10.2013, <http://www.pam.fi/fi/uutiset/Sivut/Kauppojenpoikkeuslupiinvaaditaantasapuolisuutta.aspx>.

Santasalo, T. & Koskela, K. 2008. Vähittäiskauppa Suomessa 2008. 6. uudistettu laitos. Helsinki: Tuomas Santasalo Ky.

Suomen evankelis-luterilainen kirkko. 2013a. Helatorstai. Hakupäivä 8.10.2013, <http://www.evl2.fi/sanasto/index.php/Helatorstai>.

Suomen evankelis-luterilainen kirkko. 2013b. Loppiainen. Hakupäivä 8.10.2013, <http://www.evl2.fi/sanasto/index.php/Loppiainen>.

Suomen virallinen tilasto SVT. 2012. Liitetaulukko 7. Ulkomaiset yöpymiset ja niiden vuosimuutos, 2011 (%). Hakupäivä 1.10.2013, http://www.stat.fi/til/matk/2011/matk_2011_2012-06-01_tau_007_fi.html.

Suomen virallinen tilasto SVT. 2013a. Kuluttajabarometri. Kuluttajat pelkäävät työttömyyden lisääntyvän. Hakupäivä 30.10.2013, http://www.tilastokeskus.fi/til/kbar/2013/10/kbar_2013_10_2013-10-28_tie_001_fi.html.

Suomen virallinen tilasto SVT. 2013b. Liitetaulukko 8. Ulkomaiset yöpymiset ja niiden vuosimuutos (%) hotelleissa vuonna 2012. Hakupäivä 1.10.2013, http://www.stat.fi/til/matk/2012/matk_2012_2013-05-31_tau_009_fi.html.

Suomen yrittäjät & Erikoiskaupan liitto ry. 2012. Selvitys vähittäiskaupan aukioloaikamuutosten vaikutuksista 2012. Hakupäivä 18.10.2013, http://www.yrittajat.fi/File/01558ea9-0435-40b4-a5bd-0b5757c8c195/SY_EKL_liikeaikalain_vaikutukset_2012.pdf.

Talouselämä. 2013. Kauppakamari: Kauppojen ”historiaan juuttuneet” aukiolorajoituksen estävät kasvun. Hakupäivä 15.10.2013, <http://www.talouselama.fi/uutiset/kauppakamari+kauppojen+historiaan+juuttuneet+aukiolorajoitukset+estavat+kasvun/a2178115>.

Talousvaliokunnan mietintö 7/2013 vp. Valtioneuvoston sekonteko kauppojen aukioloaikojen laajentamisen vaikutuksista. TaVM 7/2013 vp – VNS 5/2012 vp.

Tutkimus- ja analysointikeskus. 2012. TAK rajatutkimus 2012. Hakupäivä 30.9.2013, <http://www.rusgate.fi/sites/default/files/julkaisut/tak-rajatutkimus-2012-esittelymateriaali-id403.pdf>.

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan lausunto 2/2013 vp. Valtioneuvoston sekonteko kauppojen aukioloaikojen laajentamisen vaikutuksista. TaVM 7/2013 vp – VNS 5/2012 vp.

Työ- ja elinkeinoministeriö. 2013. Lausuntopyyntö hallituksen esityksestä. Hakupäivä 31.10.2013, http://www.tem.fi/ajankohtaista/vireilla/lausuntopyynnot/hallituksen_esitys_eduskunnalle_laiksi_vahittaiskaupan_seka_parturi-ja_kampaamoliikkeen_aukioloajoista_annotun_lain_4_s_n_muuttamisesta_-_lausuntopyynto.

Valtioneuvoston selonteko kauppojen aukioloajan laajentamisen vaikutuksista 2012. VNS 5/2012 vp.

Valtioneuvoston asetus aluehallintovirastojen maksuista vuosina 2012 ja 2013. 1572/2011. Liite maksutaulukko.

Valtiovarainministeriö. 2011. Aluehallintovirastojen strategia-asiakirja 2012–2015. Valtiovarainministeriön julkaisuja 2011:33a.

Yle. 2013a. Arkkiipiispa tyrmää arkipyhien siirron lauantaille. Hakupäivä 21.10.2013, http://yle.fi/uutiset/arkkiipiispa_tyrmaa_arkipyhien_siirron_lauantaille/6808711.

Yle. 2013b. Kauppa haluaisi lauantailoppiaisen, Pam ei lämpene. Hakupäivä 21.10.2013, http://yle.fi/uutiset/kauppa_haluaisi_luantailoppiaisen_pam_ei_lampene/6808767.

Yle. 2013c. Keskuskauppakamari vaatii kaupan aukiolojen täydellistä vapauttamista. Hakupäivä 15.10.2013, http://yle.fi/uutiset/keskuskauppakamari_vaatii_kaupan_aukiolojen_taydellista_vapauttamista/6634218.

Yle. 2013d. Näin venäläiset yöpyvät ja tekevät tax free -ostoksia. Hakupäivä 23.10.2013, http://yle.fi/uutiset/nain_venalaiset_yopyvat_ja_tekevat_tax_free_ostoksia/6576944.

Olemme Oulun seudun ammattikorkeakoulun liiketalouden opiskelijoita ja teemme opinnäytetyötä vähittäiskauppojen aukioloajoista ja poikkeusluvista Pohjois-Suomessa. Toimeksiantajanamme on Oulun kauppakamari. Tarkoituksenamme on selvittää tyytyväisyyttä nykyisiin aukioloaikoihin sekä poikkeuslupakäytäntöön. Tarkastelemme myös venäläisten turistien ostokäyttäytymistä.

Toivoisimme, että vastaisitte noin 5 minuuttia kestävään kyselyyn. Vastaukset käsitellään täysin luottamuksellisesti ja anonyymisti. Kysely on voimassa 13.–20.11.2013.

Jos saitte tämän viestin, mutta ette osaa vastata kyselyyn yrityksenne puolesta, voisitteko ystävällisesti lähettää kyselyn edelleen sellaiselle henkilölle yrityksessänne, joka tuntee vähittäiskauppojen aukioloaikojen säätelyyn liittyvät asiat.

Lähetämme kyselyn myös muutamien vähittäiskauppakeskittymien päälliköille, joten voisitteko tässä tapauksessa joko vastata edustamienne kauppojen puolesta tai välittää kyselyn eteenpäin yksittäisille kauppoille.

Kiitos yhteistyöstänne!

Vähittäiskauppojen aukioaikojen säätely ja poikkeusluvut Pohjois-Suomessa

1. Myymälän sijainti *

- Kajaani
- Kemi
- Kemijärvi
- Kempele
- Kittilä
- Kuhmo
- Kuusamo
- Oulu
- Pelkosenniemi
- Posio
- Ranua
- Rovaniemi
- Sodankylä
- Kalajoki
- Raahе
- Sotkamo

2. Työntekijöiden lukumäärä *

- 1-2
- 3-10
- 11-20
- 21-50
- 51-100
- 100-

3. Myymälätyyppi

- Päivittäistavara-kauppa
- Erikoiskauppa
- Tavaratalo tai hypermarket
- Muu, mikä?

4. Myymälän koko

- alle 400 m²
- yli 400 m²

5. Myymälää johtaa

- Yrittäjä
- Myymäläpäällikkö, tavaratalojohtaja tms.
- Muu, mikä?

6. Sijaitseeko myymälänne kauppakeskuksessa tai vastaavassa myymäläkeskitymässä? *

- Kyllä
 Ei

7. Voitteko itse määritellä aukioloaikanne kauppakeskuksessa?

- Kyllä
 Ei
 En osaa sanoa

8. Koska vastasitte edelliseen kysymykseen ei, niin mikä taho aukioloajoistanne päättää?

9. Ottakaa kantaa seuraaviin väittämiin

	Täysin samaa mieltä	Osittain samaa mieltä	Osittain eri mieltä	Täysin eri mieltä	En osaa sanoa
Olen tyytyväinen voimassa olevaan vähittäiskauppojen aukiololakiin	☐	☐	☐	☐	☐
Olen tyytyväinen myymälän nykyisiin aukioloaikoihin	☐	☐	☐	☐	☐
Myymälän aukiolo kaikkina viikonpäivinä on kannattavaa	☐	☐	☐	☐	☐
Myymälän aukiolo kaikkina viikonpäivinä on perusteltua matkailijoiden vuoksi	☐	☐	☐	☐	☐
Aukioloajat pitäisi vapauttaa kokonaan	☐	☐	☐	☐	☐

10. Oletteko muuttaneet aukioloaikojanne viimeisen vuoden aikana? *

- Kyllä
 Ei

11. Miten olette muuttaneet aukioloikaanne? *

- Lyhentänyt aukioloaikaa sunnuntaina
 Lisännyt aukioloaikaa sunnuntaina
 Lyhentänyt aukioloaikaa lauantaina
 Lisännyt aukioloaikaa lauantaina
 Lyhentänyt aukioloaikaa ma-pe
 Lisännyt aukioloaikaa ma-pe

12. Ottakaa kantaa seuraaviin väittämiin

	Täysin samaa mieltä	Osittain samaa mieltä	Osittain eri mieltä	Täysin eri mieltä	En osaa sanoa
Olen tietoinen mahdollisuudestani hakea poikkeuslupaa aukioloaikoihin Aluehallintovirastolta	☐	☐	☐	☐	☐
Tiedän, että alueeni vähittäiskauppojen aukioloaikoihin on haettu poikkeuslupaa loppiaisena 2013	☐	☐	☐	☐	☐
Olen tyytyväinen nykyiseen poikkeuslupakäytäntöön	☐	☐	☐	☐	☐
Poikkeuslupia myönnetään tasapuolisesti Suomessa	☐	☐	☐	☐	☐
Poikkeuslupien käsittely tulisi keskittää yhteen aluehallintovirastoon	☐	☐	☐	☐	☐
Kauppakamarin rooli poikkeuslupien hakemisessa on tärkeä	☐	☐	☐	☐	☐

13. Oletteko hakeneet poikkeuslupaa aukioloaikoihinne aluehallintovirastolta?

Syy poikkeusluvan hakemiseen voi olla esimerkiksi liikkeen sijaintiin, matkailuun, yleisötapahtumaan tai vastaavaan olosuhteeseen liittyvä seikka. Lupa voi olla määräaikainen tai toistaiseksi voimassa oleva.

- Kyllä, miksi?
- Ei, miksi?

14. Mitä kautta olette saaneet tiedon aluetanne koskevasta poikkeuslupapäätöksestä? Miten tiedotusta voisi kehittää?

15. Vastatkaa väittämään

Alueenne kauppakamari hakee poikkeuslupaa toimialueelleen esimerkiksi loppiaiselle. Kuinka monta viikkoa ennen loppiaista teidän tulisi saada tieto hyväksytystä päätöksestä?

- 1-2 viikkoa
- 3-4 viikkoa
- Yli 4 viikkoa
- En osaa sanoa

16. Pitäisikö kauppojen saada olla vapaasti auki

	Kyllä	Ei
Loppiaisena	☐	☐
Helatorstaina	☐	☐
Pyhäinpäivänä	☐	☐
Tapaninpäivänä	☐	☐
Kaikkina kirkollisina juhlapäivinä	☐	☐

17. Onko myymälänne ollut avoinna loppiaisena ja/tai helatorstaina?

Kyllä

Ei

18. Ottakaa kantaa seuraaviin väittämiin

	Täysin samaa mieltä	Osittain samaa mieltä	Osittain eri mieltä	Täysin eri mieltä	En osaa sanoa	Kaupparamme ei ollut auki
Aukiolosta loppiaisena 2013 oli kaupallamme hyötyä	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Aukiolosta helatorstaina 2013 oli kaupallamme hyötyä	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Aukiolosta loppiaisena 2012 oli kaupallamme hyötyä	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Aukiolosta helatorstaina 2012 oli kaupallamme hyötyä	☐	☐	☐	☐	☐	☐

19. Ottakaa kantaa seuraavaan väittämään

	Täysin samaa mieltä	Osittain samaa mieltä	Osittain eri mieltä	Täysin eri mieltä	En osaa sanoa
Venäläisten turistien määrä toimialueellamme on vaikuttanut päätökseemme hyödyntää poikkeuslupa-aukioloja loppiaisena ja/tai helatorstaina	☐	☐	☐	☐	☐

20. Ottakaa kantaa seuraaviin väittämiin

	Täysin samaa mieltä	Osittain samaa mieltä	En samaa enkä eri mieltä	Osittain eri mieltä	Täysin eri mieltä	En osaa sanoa
Toimialueellamme liikkuu paljon venäläisiä turisteja	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Venäläisten turistien määrä vaikuttaa aukioloaikoihimme	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Venäläiset turistit ovat merkittävä asiakaskunta kaupallamme	☐	☐	☐	☐	☐	☐

21. Venäläiset turistit ostavat kaupastamme

	Erittäin paljon	Melko paljon	Melko vähän	Erittäin vähän	Ei myynnissä
Elintarvikkeita	☐	☐	☐	☐	☐
Makeisia	☐	☐	☐	☐	☐
Aikuisten vaatteita	☐	☐	☐	☐	☐
Lasten vaatteita	☐	☐	☐	☐	☐
Jalkineita	☐	☐	☐	☐	☐
Asusteita	☐	☐	☐	☐	☐
Urheiluvälineitä	☐	☐	☐	☐	☐
Taloustavaroita	☐	☐	☐	☐	☐
Koruja	☐	☐	☐	☐	☐
Kosmetiikkaa	☐	☐	☐	☐	☐
Leluja	☐	☐	☐	☐	☐
Kodintekniikkaa	☐	☐	☐	☐	☐

22. Mitkä kuukaudet ovat teille myynnillisesti tärkeimpiä?

Valitkaa kolme tärkeintä.

- Tammikuu
- Helmikuu
- Maaliskuu
- Huhtikuu
- Toukokuu
- Kesäkuu
- Heinäkuu
- Elokuu
- Syyskuu
- Lokakuu
- Marraskuu
- Joulukuu